

Hoofdstuk 6

JAN PIERSS LEEUWENBURCH OP
“d’ Oôhe Stee”

De geschiedenis van een middeleeuwse boer op Sinoutskerke

in het grensgebied van de Kerkhoek en de Wiegenhoek

1596-1981

Jaap Minnaard
Middelburg, januari 2024

Jan Pierss Leeuwenburch op d' Oôhe Stee

De geschiedenis van een middeleeuwse boer te Sinoutskerke in
het grensgebied van de Kerkhoek en de Wiegenhoek

1.	Inleiding	2
2.	Landerijen, eigenaren en baanders	2
3.	Jan Pierss Leeuwenburch en d' Oôhe Stee	4
4.	Jan Pierss Leeuwenburch als pachtboer in de Kerkhoek, Wiegenhoek en Thijshoek	5
5.	Pachtgronden in de Moolhoek	7
6.	De landhoeve en het "boogaerdeken" op Sinoutskerke	10
7.	Lokalisering landhoeve en "boogaerdeken"	11
8.	De landerijen rond d' Oôhe Stee in de kadastrale periode	13
9.	Ontwikkeling landerijen in de veldhoeken Wiegenhoek en Hovendijke	15
9.1	Perceel 227, 228, 229	15
9.2	Perceel 230, 231, 233	16
9.3	Perceel 232, 239, 240, 241	19
9.4	Perceel 234, 235	21
9.5	Perceel 236	22
9.6	Perceel 237, 238	26
9.7	Perceel 242, 243, 244, 245	28
10.	Samenvatting en conclusies	31
11.	Bronnen en noten	34

Jan Pierss Leeuwenburch op D'ôôhe Stee

1. Inleiding

Het weilandencomplex, bestaande uit 11 percelen (214 t/m 226), is met een oppervlakte van 8 ha. 49 are 15 ca. al sterk versnipperd te noemen. Vanaf de 16^e eeuw was de verdeling in 18 deelpercelen nog sterker, maar deze werden gedurende de 17^e eeuw bijeengehouden doordat dezelfde opvolgende baanders de landerijen in pacht hadden (1). De samenhang tussen de 11 percelen is ook geografisch bepaald, ze vormen een aaneengesloten graslandcomplex van (deel)percelen in de Wiegenhoek en Kerkhoek, met de hoekgrens daar midden door. Op een satellietopname is te zien dat het onderzochte gebied niet helemaal ongeschonden door de ruilverkaveling gekomen is (figuur 2). De naam graslanden dekte ook in vroeger tijden niet helemaal de lading omdat de percelen 218 en 219 in de eerste kadastrale registratie van 1832 als bouwland geregistreerd staan en dit is gezien hun hoge ligging wellicht in de 16^e en 17^e eeuw ook het geval geweest. Bovendien staat perceel 218 in de volksmond bekend onder de naam d'Oôhe Stee, een hoge woonstee of hoogliggende hofstee, die blijkens de registraties ook daadwerkelijk bewoond is geweest (2). Maar wie waren de boeren of bewoners die deze boerderij op d'Oôhe Stee bewoonden? Wat was de relatie met de Landhoeve Leeuwenburch bij Sinoutskerke? Wie waren de eigenaren en wie de baanders van het graslandcomplex? En hoe verliep de ontwikkeling van de andere percelen in de veldhoeken Wiegenhoek en Hovendijke?

2. Landerijen, eigenaren en baanders

Dwars door de verzameling landerijen loopt de hoekgrens van de Kerkhoek en de Wiegenhoek. Deze grens wordt gevormd door een sloot met aan de kant van de Wiegenhoek perceel 220 en 221 en aan de kant van de Kerkhoek de percelen 218, 219 en 214. Van de hier onderzochte percelen liggen er volgens het kadaster 4 in de Kerkhoek. In de overlopers staan er echter maar 3 beschreven. Gezien de logica van de volgorde waarin de percelen in de overlopers geregistreerd zijn, plus de matching van de oppervlakten en de baanders, hebben we hier een voorlopige keuze gemaakt voor 214, 217 en 219. Alleen door een indirecte vermelding in de overlopers van de Wiegenhoek, weten we dat perceel 218 in 1596 bebouwd was en om die reden kennelijk niet belast was en dus ook niet geregistreerd stond in de overlopers (3). Een extra aanwijzing hiervoor vormen 2 transportakten uit 1737 en 1739, waarin sprake is van een "vrije vroone", die geleverd wordt aan de "diaconie armen van Sijnoutskerke" (4). De andere percelen, 220 t/m 226, liggend in de Wiegenhoek, vormen met de 4 percelen in de Kerkhoek, een aaneengesloten complex van landerijen, wat ingeklemd ligt tussen de Deeweg aan de zuidkant en de watergang aan de noordkant. De oppervlakte van de 17 deelpercelen in de overlopers, wijkt slechts 2 % af van de oppervlakte van de 10 percelen volgens de kadastrale gegevens (figuur 1) (5).

Figuur 1. Perceelnummers en oppervlakten graslandcomplex Kerkhoek en Wiegenhoek

Perceel	Volgnr.	Opp. in G en R	Opp. in are	Opp. OAT	Vershil
214	92	1 G 140	57,6	52,3	- 5,3
217	90	2 G 28	82,1	77,1	- 5,0
219	91	1 G 79	49,6	61,4	+ 11,8
220	1	1 G 34	43,7	125,8	- 0,6
	2	1 G 21	42,0		
	3	1 G 11	40,7		
221	32	2 G 27	82,0	88,4	+ 6,4
222	31	3 G 113	132,5	118,1	- 14,4
223	27	1 G 0	39,2	97,4	- 5,4
	28	1 G 186	63,6		
224	30	0 G 150	19,6	21,1	+ 1,5
225	29	1 G 92	51,3	50,8	- 0,5
226	4	0 G 225	29,4	140,0	- 5,3
	5	0 G 143	18,7		
	6	0 G 173	22,6		
	7	1 G 25	42,5		
	8	0 G 245	32,1		

Wat opvalt aan de eigenaren (zie tabel 48 t/m 51, bijlage 1) is dat er veel instellingen bij zijn (Armen van Sinoutskerke, Kerk in Goes, Kerk van Sinoutskerke, de pastorie van Sinoutskerke), die op een later moment zelfs 9 van de 11 percelen in bezit hebben. In de Kerkhoek is aanvankelijk alleen perceel 217 in particulier eigendom van Machiel Cornelisz Blaeubeen. Hierna komt het perceel in handen van Jochim Hermansse, gevolgd door Johannes van de Leeuw en Maarten de Meij. Deze Maarten de Meij neemt in 1687 ook perceel 214 over van de Kerk van Goes en houdt beide percelen ook in eigen gebruik. Perceel 219 blijft vanaf 1596 tot 1832 eigendom van het Armbestuur van Sinoutskerke en wordt achtereenvolgens gepacht door Pieter Willems, Jan Piers Leeuwenburch, Jan Marinisse Jonge, Jacques Moerdijck, Cornelis Moerman, Christiaan Halfmaerten, Dignus Huijsman, Dignus Noorthoek en Pieter Christiaensse Hector. Dezelfde reeks van pachters in de 17^e eeuw zien we ook terug bij de andere percelen. Perceel 220 (tabel 49, bijlage 1) is opgesplitst in 3 delen en heeft in 1596 ook 3 verschillende eigenaren, de pastorie van Sinoutskerke, de Kerk van Sinoutskerke en het Armbestuur van Sinoutskerke.

Figuur 2. Satellietopname met perceelnummers en hoekgrens

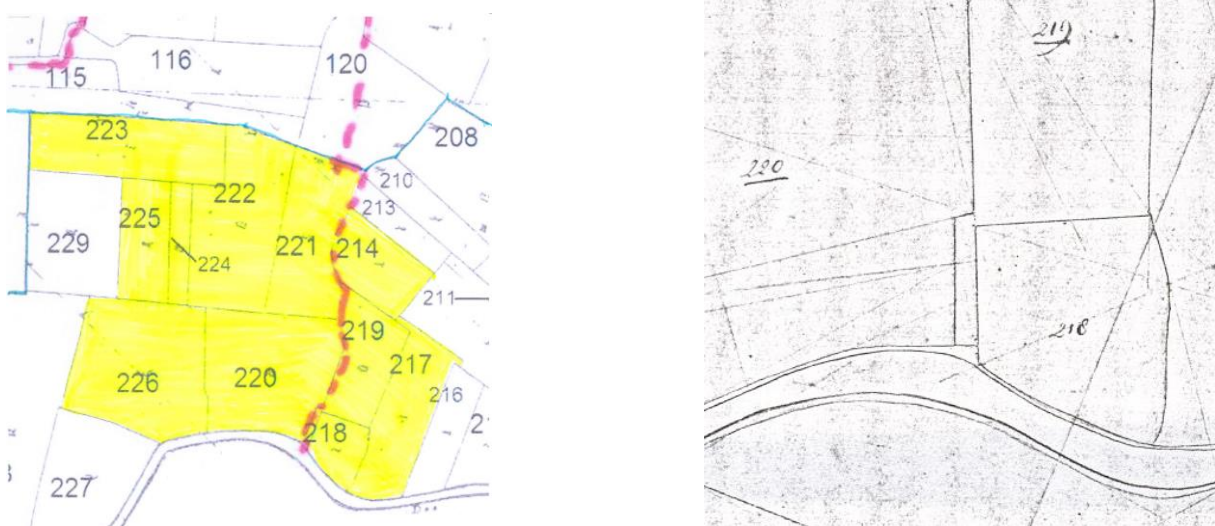

De pacht over de periode 1596-1716 is echter weer in handen van de bovengenoemde reeks boeren. Perceel 222 en een deel van 223 blijft over de gehele periode in bezit van de Kerk van Goes (tabel 50, bijlage 1). Het andere deel van perceel 223 (1 Gemet) is tot 1723 in handen van beleggers en wordt dan eveneens overgenomen door de Kerk van Goes. De pachters van de 2 percelen of 3 deelpercelen zijn weer dezelfde als boven, de reeks is echter wat korter en stopt bij Cornelis Moerman in 1680. De 3 percelen 224, 225 en 226 zijn opgesplitst in 7 deelpercelen en in 1596 in bezit van 3 verschillende eigenaren, Aethe Claes Cornelisse Weese (perceel 224), Cornelis Cornelisz Mathijss (deel 225, deel 226) en de Kerk van Sinoutskerke (de andere deelpercelen van 226) (tabel 51, bijlage 1). In 1617 dragen Adriaen Pauwelsz ende Heyndrick Maes het 150 Roeden tellende perceel 224 al over aan de Kerk van Sinoutskerke. De 2 laatste stukken, 1 Gemet 92 Roeden (deel 225) en 245 Roeden (deel 226), komen echter pas in 1772 in bezit van de Kerk van Sinoutskerke. Dezelfde reeks van pachters blijft echter de landerijen gebruiken. Wie waren deze pachtboeren en waar stond hun huis of boerderij ?

3. Jan Pierrs Leeuwenburch en d'Oôhe Stee

Uit de aanhef van de overloper van Wiegenhoek uit 1596, "*Wiegenhouck ende begint van oosten inne achter Legier Aelbrechts hujs*", blijkt dat er toen in het grensgebied van Wiegenhoek en Kerkhoek al bebouwing was. De exakte plek van het huis of boerderijtje kunnen we hier nog niet uit afleiden, maar duidelijk is in ieder geval dat het in het oosten van de Wiegenhoek moet zijn en omdat het om een start-perceel gaat, moet het hier wel tegen de grens met de Kerkhoek liggen, dus bijvoorbeeld 220 of 221. Perceel 220 ligt dan meer voor de hand, omdat de bebouwing waarschijnlijk aan de weg gezocht moet worden en het start-perceel daar *van oosten inne achter* ligt.

Figuur 3. Het grensgebied van Kerkhoek en Wiegenhoek met een detail van het "*Zouckweechken*"

Via overlevering weten we dat hier in het grensgebied van de Wiegenhoek en de Kerkhoek, boeren bij het ploegen en eggen van één van de percelen op funderingen stuitten en voortdurend stukken van stenen of puin naar boven werkten. Het betrof hier met name perceel 218, in de volksmond ook wel aangeduid met de veldnaam "*d'Ôôhe Stee*". Eén en ander wijst op het bestaan van vroegere bebouwing op een verhoogd liggend perceel (6)

Figuur 4. d'Oôhe Stee en het hoogteverschil met de belendende percelen

Dit laatste blijkt bij nadere inspectie ook het geval te zijn (figuur 4). De definitieve aanwijzing dat het startperceel nummer 220 moet zijn, krijgen we echter pas bij het eerste volgnummer uit de overlopers van de Wiegenhoek: "*Kerk alhier, West aan 't zoekwegeling*" Het betreffende zoekwegeling treffen we aan op het minuutplan, naast perceel 218, als toegangsweg naar perceel 219 (figuur 3). West hiervan begint de Wiegenhoek met perceel 220, in eigendom van de Kerk van Sinoutskerke. Uit de overloper van 1603 blijkt dat ene Jan Pierrs Leeuwenburch de volgende bewoner van het huis op "*d'Ôôhe Stee*" is geworden : *Wiegenhouck ende begint van Oosten inne achter Jan Pierrs Leeuwenburch hujs*".

Helaas is de dam, die direkt toegang gaf vanaf de Deeweg naar dit historische perceel 218 in het voorjaar van 2008 weggehaald. Naast de boerderij met het boomgaardje, verdween hiermee ook de hofdam naar d' Oôhe Stee, zodat nu alleen nog de hoger liggende percelen 218 en 219 de herinnering aan het verleden levend houden (figuur 5).

Figuur 5. De hofdam van de Deeweg naar d' Oôhe Stee

Hier, op de grens van de Kerkhoek en de Wiegenhoek, op "*d' Oôhe Stee*" van perceel 218 schreef Jan Pierss Leeuwenburch geschiedenis, want zijn naam bleef door de opeenvolgende overlopers vanaf 1603 tot 1856, ruim 250 jaar verbonden met dit perceel, doordat iedere overloper begint met deze zinssnede. Dit kan betekenen hebben dat het huisje na Jan Pierss Leeuwenburch leeg kwam te staan of gesloopt is, maar dat men het als geografisch richtpunt, als piketpaal voor het startperceel van de Wiegenhoek is blijven gebruiken.

Figuur 6. Het zoekwegeling vanuit het zuiden (links) en vanuit het noorden (rechts)

4. Jan Pierss Leeuwenburch als pachtboer in de Kerkhoek, Wiegenhoek en Thijshoek

In 1603 is Jan Pierss Leeuwenburch al een echte pachtboer in zowel de Kerkhoek als de Wiegenhoek. In 1596 baant hij in Wiegenhoek slechts een deel van de percelen 229 en 231, in de Kerkhoek 4 losliggende percelen 151, 195, 200 en 203, waarvan hij perceel 195 in eigendom heeft. In 1603 verwerft hij het graslandcomplex op de grens van de Kerkhoek en Wiegenhoek, bestaande uit de 10 genoemde percelen of 17 deelpercelen met een

oppervlakte van praktisch 8 ha 50 are. Hier moeten we dan perceel 218, waar *“Jan Pierss Leeuwenburch’s huys”* heeft gestaan, nog bij tellen. Bovendien had hij in 1603 als losliggende percelen nog 230 in Wiegenhoek en 122 en 124 in Kerkhoek in pacht.

Figuur 7. Veedrinkputten in de percelen rond d’Oôhe Stee

In 1617 breidt Jan Pierss Leeuwenburch zijn pachtgronden in Wiegenhoek nog verder uit met 2 percelen tot 20 Gemeten 150 Roeden, een deel van perceel 231 en het deel van perceel 236 wat tot de Wiegenhoek behoorde. Bij dit laatste perceel 236 zien we dan als eigenaar *“Pieter Janssen Leeuwenburch”*, waarschijnlijk zijn zoon, die wellicht voor de opvolging en continuïteit van het boerenbedrijf moet zorgen. In 1624 is de hoeveelheid grond van de familie Leeuwenburch in Wiegenhoek echter gereduceerd tot 1 Gemet 83 Roeden. Een klein perceel pachtgrond van 35 Roeden en het deel-perceel 236 van 1 Gemet 48 Roeden, dat 7 jaar daarvoor nog in eigendom van Pieter Janss was, is nu eigendom van *“Claes Janssen Leeuwenburch”*, wellicht ook een zoon van Jan Pierss Leeuwenburch. Deze Claes Janss Leeuwenburch staat in 1638 nog steeds geregistreerd als eigenaar van dit perceel. Of Jan Pierss Leeuwenburch, of één van zijn zonen het huis of boerderijtje in de Kerkhoek, net over de grens van Wiegenhoek toen nog bewoonden of alleen zijn naam ermee verbonden bleef, is niet bekend. In 1652 treffen we als eigenaar van de 1 Gemet 48 Roeden *“Claes Janss kinderen”* aan, om in 1659 in bezit te komen van Corn. Dircxssen, die het dan ook zelf in gebruik heeft.

Figuur 8. Wegeling als uitweg voor perceel 214 ten noorden van perceel 217 en 219

In de Kerkhoek pacht Jan Pierss Leeuwenburch in 1617 perceel 217 er nog bij, waarmee zijn pachtgronden in de Kerkhoek een aaneengesloten geheel vormen met die in de Wiegenhoek. Weer 7 jaar later, in 1624, is Jan Pierss Leeuwenburch vertrokken uit de Kerkhoek of overleden, in ieder geval staat hij dan niet meer geregistreerd als pachter van het graslandcomplex of andere percelen. Tot 1680 zetten zijn opvolgende pachters het gebruik van de percelen 214, 217 en 219 voort, zodat er altijd een uitweg voor perceel 214 was. Indien perceel 219 een boomgaard was, zal dit veelal via perceel 217 geweest zijn. Zeker na 1680, toen perceel 214 en 217 nog steeds dezelfde opvolgende eigenaren en baanders hadden, maar wel verschillend van die van 219, was een uitweg voor perceel 214, via een soort wegeling tussen 212 en 217, noodzakelijk (figuur 8).

Eén van zijn zonen, Claes Janss Leeuwenburch is dan nog pachter van de percelen 202 en 203. Deze Claes Janss is in 1638 nog steeds pachter van dezelfde 2 percelen van de kerk van Sinoutskerke, bovendien is hij eigenaar en gebruiker van de percelen 140 en 141 aan de Noordweg. In de Thijshoek treffen we in 1603 een perceel aan van 1 Gemet 22 Roeden (perceel nr. 70) wat Jan Pierss Leeuwenburch in pacht had, in 1617, 1624 en 1631 geen eigendom of pacht. Pas in 1638 zien we dat zijn zoon Claes Janss Leeuwenburch weer 2 percelen pacht van Misselant ter Nisse en Antonij Gilliss, in totaal 5 Gemeten 233 Roeden, overeenkomend met de percelen 58, 61 en 66. In 1652 is het geslacht Leeuwenburch geheel uit de Kerkhoek en Thijshoek verdwenen.

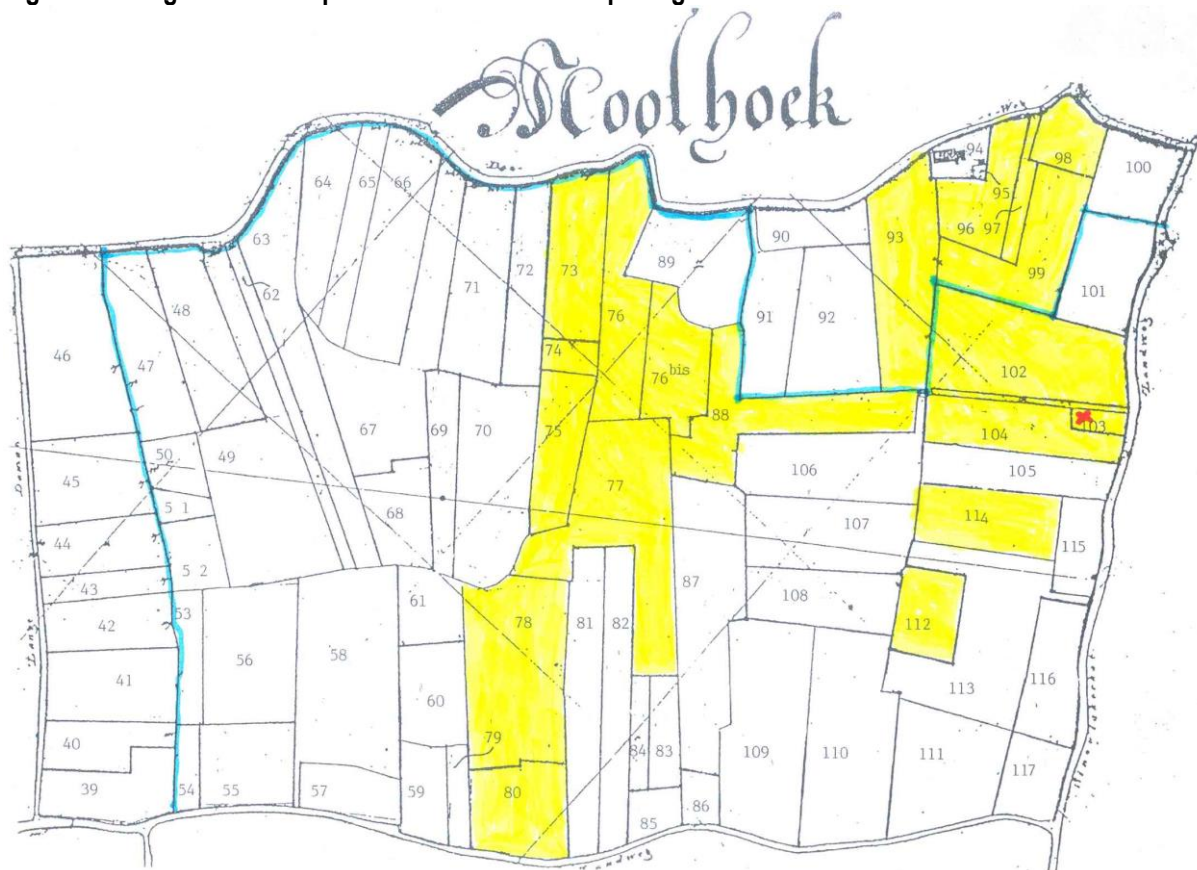
Figuur 9. Percelen met dammen (220, 214/221), veedrinkput (220) en watergang (221/120)

5. Pachtgronden in de Moolhoek

Dat Jan Piers Leeuwenburch toch al in 1596 een echte grote pachter was in de heerlijkheid Sinoutskerke, blijkt als we even een kijkje nemen aan de andere kant van de Deeweg. Hier treffen we in de overloper van de Moolhoek maar liefst 21 percelen met een oppervlakte van 44 G 78 R aan, overeenkomend met 17 ha 36 are 76 ca., ruim 25 % van de Moolhoek waar hij pachter of baander van was (zie ook bijlage 1^c). Deze percelen grond liggen in het noorden van de Moolhoek, deel uitmakend van de kadastrale sectie B, de Molensectie, waar in een vroegere publikatie uitgebreid aandacht aan is besteed (7). Rond "*Heijndric Janss Maes hof*", de plaats van de latere boerderij Poelzicht, treffen we de 18 hiermee overeenkomende kadastrale percelen weiland, die Jan Piers Leeuwenburch toen in pacht had (percelen B-73, 76, 77, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 96, 97, 98, 99, 102, 103, 104, 105, 113, in totaal 17 ha 57 are 2 ca) (zie bijlage 2^c).

Figuur 10. Fragment minuutplan Molensectie met de pachtgronden van Jan Pierrs Leeuwenburch in 1596

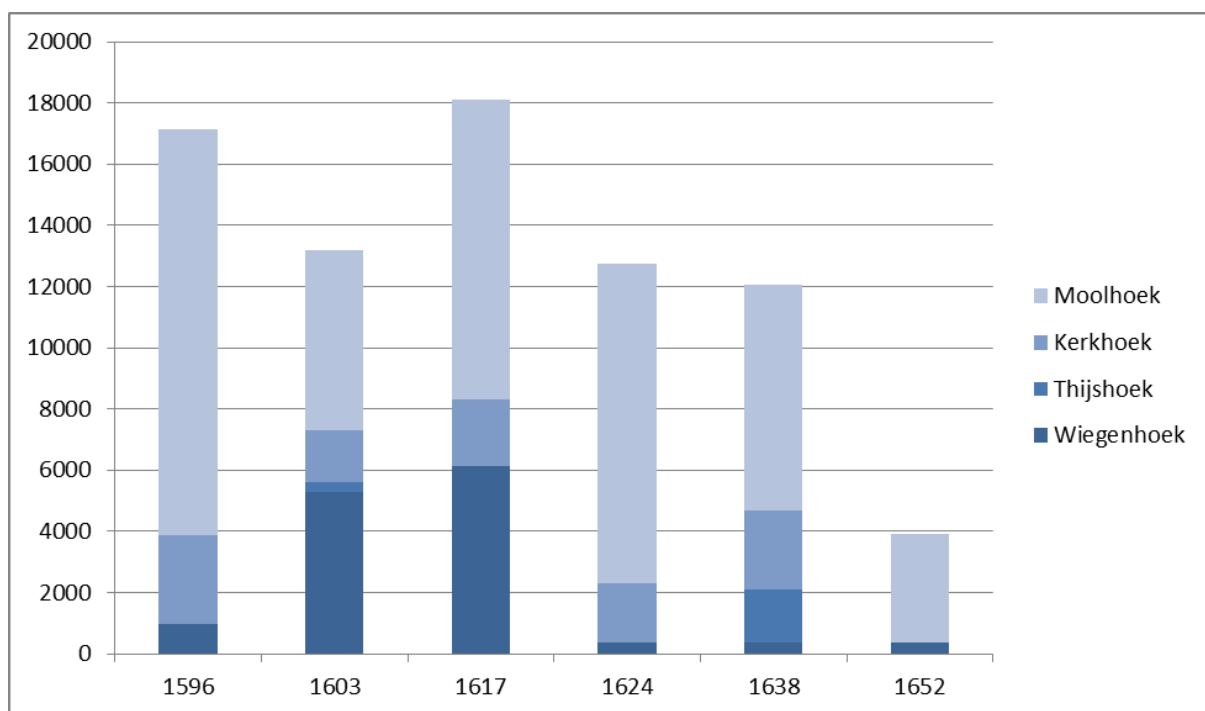
Van deze percelen had hij in 1596 uitsluitend de vroone B-103 met een oppervlakte van 87 Roeden ook in eigendom (zie figuur 10). In 1603 is de oppervlakte die hij in pacht heeft gereduceerd tot 19 Gemeten 202 Roeden, maar hij heeft dan wel een groepering weilanden van 8 Gemet 105 Roeden, pal tegenover zijn huis of boerderijtje in de Wiegenhoek, in eigendom (percelen B-71, 73, 74, 75 en 76). Ook de vroone op B-103 is nog steeds zijn eigendom. In 1617 breidt het areaal aan pachtgronden weer uit tot 32 Gemet 226 Roeden, maar hiervan wordt dan al ruim de helft, 17 Gemet 12 Roeden, in eigendom beboerd. Ook in de Moolhoek werkt Jan Pierrs Leeuwenburch aan opvolging en continuïteit. Claes Janss Leeuwenburch is dan eigenaar van een deel van perceel B-110 en Pieter Janss Leeuwenburch in bezit van de vroone op B-103.

Figuur 11. Toegangsdam en veedrinkput in perceel 226

In figuur 12 is de ontwikkeling in het grondbezit en de pachtgronden van 4 generaties Leeuwenburch in de Wiegenhoek, Kerkhoek, Thijshoek en Moolhoek grafisch samengevat.

Figuur 12. Ontwikkeling grondbezit en pachtgronden van het geslacht Leeuwenburch van 1596 – 1652

Jan Pierss Leeuwenburch zelf heeft in 1617 de percelen B-73, 74, 75, 76, 76bis, 88, 98 en 99 zowel in eigendom als in gebruik. Additioneel heeft hij dan nog de percelen B-63, 65, 91, 92, 96, 108 en 113 in pacht. In 1624, Jan Pierss Leeuwenburch is dan waarschijnlijk overleden, is Claes Janss Leeuwenburch eigenaar en gebruiker van 34 Gemeten 268 Roeden grond in de Moolhoek. In 1638 is het grondbezit afgenomen tot 24 Gemeten 146 Roeden, maar hij staat bij alle percelen dan nog steeds als gebruiker geregistreerd. In 1652 staan nog 7 percelen met een oppervlakte van 11 G 259,5 R in de Moolhoek op naam van "*Claes Janss kinderen*", de pacht is dan al overgedragen op anderen. De naam van het geslacht Leeuwenburch is in 1659 ook definitief uit de Moolhoek verdwenen. Helaas kunnen we de nagelaten landerijen en weilanden van Jan Piers Leeuwenburch in de Moolhoek met hun sterk verschil in relief, hun grillige perceelsvormen, hun ruige slootjes die de grenzen vormden en de veedrinkputten met hun flora en fauna, thans niet meer in ogenschouw nemen. De ruilverkaveling heeft in de jaren '60 en '70 van de Moolhoek definitief een stuk geschiedenis gemaakt (7).

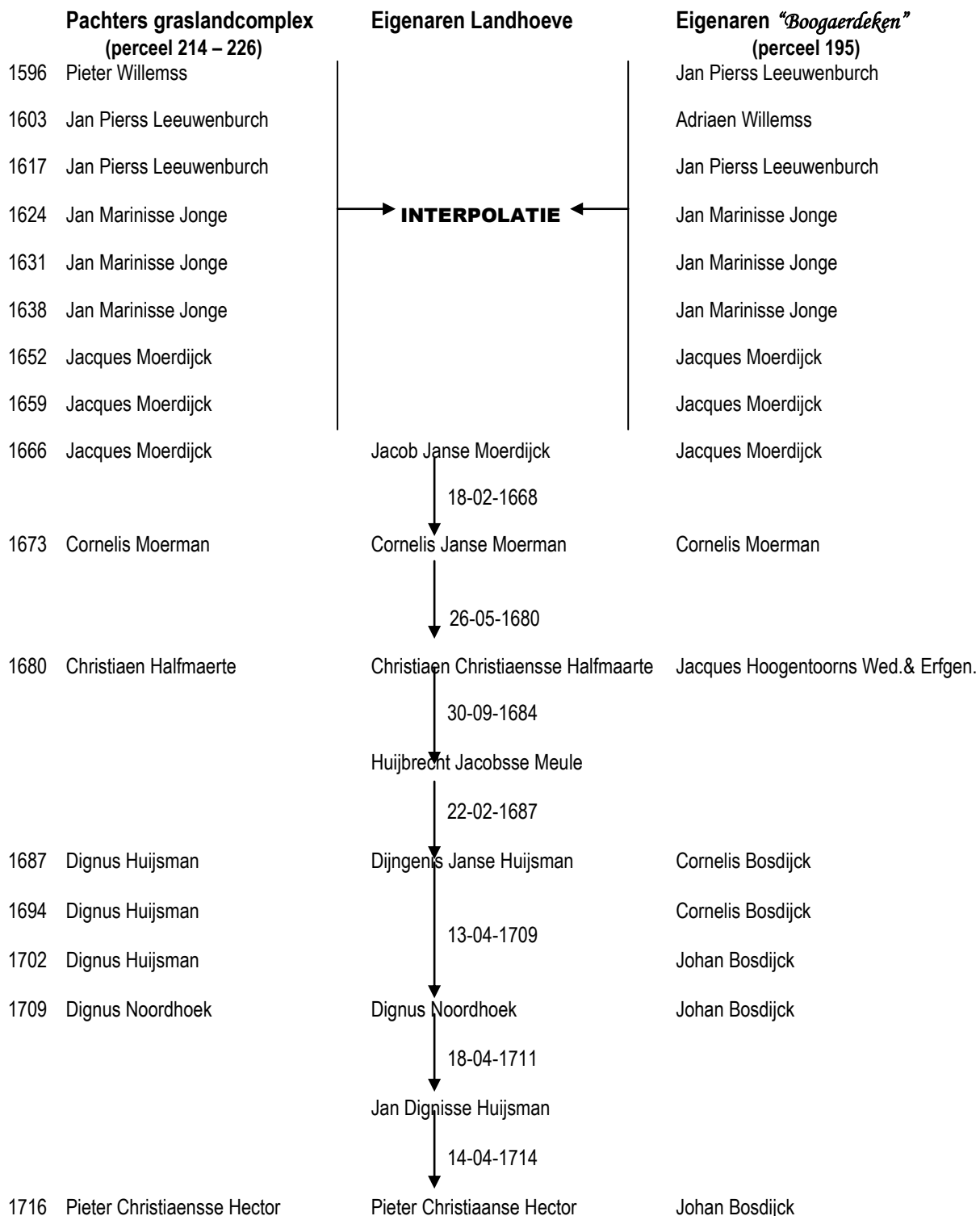
Figuur 13. Veedrinkput en scheidulve in perceel 224, 225

6. De Landhoeve en het "Boogaerdeken" op Sinoutskerke

Welk type boeren waren de Leeuwenburch's ? Waren het veeboeren of bouwboeren, hadden ze een gemengd bedrijf ? Waren het typische pachtboeren ? En zaten ze wel alleen in het huisje of boerderijtje op de grens van de Kerkhoek en de Wiegenhoek ? Of hadden ze wellicht op een andere plek hun "stamhoeve" ? Jan Pierss Leeuwenburch kon in 1617 als boer met 60 Gemeten grond toch moeilijk zijn activiteiten uitoefenen vanuit een klein huisje. In ieder geval had hij vlakbij Sinoutskerke perceel 195 al in 1596 in zijn bezit, wat later een "Boogaerdeken" blijkt te zijn (8,9).

Figuur 14. Relatie tussen pachters graslandcomplex en eigenaren landhoeve

Nog interessanter is dat vanaf de registraties in de Schepenakten van Sinoutskerke in 1660, de verkoop van een aan perceel 195 grenzende boerderij, simultaan verloopt met de overdracht van de pacht van het graslandcomplex in de Kerkhoek en Wiegenhoek, waar ook *“Jan Pierss Leeuwenburch’s huys”* stond (figuur 14). De eerste transportakte is die van de verkoop van een *“Landhoeve op ambachtsheerlijke vroone”* op 18 februari 1668 van Jacob Janse Moerdijck aan Cornelis Janse Moerman (10). Parrallel hieraan treffen we in de overlopers de overdracht van de pacht van het graslandcomplex van Jacques Moerdijck naar Cornelis Moerman tussen 1666 en 1673 (zie figuur 14). In de daaropvolgende overloper van 1680 treft men Christiaen Halfmaerte als pachter van het graslandcomplex, dezelfde die vermeld staat als koper van de landhoeve in de transportakte van 26 mei 1680 (11).

Voor de periode 1680 – 1687 zien we één van de beperkingen van de overlopers, de registraties zijn een momentopname en eventuele transakties in de 7 jaar ertussen vinden we niet terug (12). Zo staat de verkoop van de landhoeve aan Huijbrecht Jacobsse Meule op 30 september 1684 niet geregistreerd (13). De daarop volgende verkoop aan Dijngenis Janse Huijsman op 22 februari 1687 loopt echter weer parrallel met de registratie in de overloper van 1687 (zie figuur 14) (14). In de overlopers van 1694 en 1702 treffen we voortdurend Dignus Huijsman als pachter van het graslandcomplex in de Kerkhoek en Wiegenhoek en de overdracht van de pacht op Dignus Noordhoek in 1709 loopt weer parrallel met de verkoop van de landhoeve op 13 april 1709 (figuur 15) (15). De volgende overdracht van de pacht, tegelijk met de verkoop van de landhoeve op 18 april 1711 aan Jan Dignisse Huijsman, heeft waarschijnlijk wel plaats gevonden maar staat niet geregistreerd in de overlopers (16).

Figuur 15. Opmvolgende eigenaren Landhoeve Leeuwenburch op Sinoutskerke

Verkoper	Koper	Datum	Periode	Bron
Jacques Moerdijck	Cornelis Moerman	18 februari 1668	1668 – 1680	RAZE 3501, folio 35
Cornelis Moerman	Christiaen Halfmaerte	26 mei 1680	1680 – 1684	RAZE 3501, folio 63v
Christiaen Halfmaerte	Huijbrecht Jacobse Meule	30 september 1684	1684 – 1687	RAZE 3501, folio 71
Huijbrecht Jacobse Meule	Dijngenis Janse Huijsman	22 februari 1687	1687 – 1709	RAZE 3501, folio 73
Dijngenis Janse Huijsman	Dignus Noordhoek	13 april 1709	1709 – 1711	RAZE 3501, folio 123
Dijngenis Jansse Noordhouk	Jan Dignisse Huijsman	18 april 1711	1711 – 1714	RAZE 3501, folio 134
Jan Dignisse Huijsman	Pieter Christiaanse Hector	14 april 1714	1714 – 1725	RAZE 3501, folio 144
Pieter Christiaanse Hector	Cornelis Janse de Smit	23 november 1725	1725 – 1735	RAZE 3501, folio 163v
Cornelis Janse Smit	Mr. Cornelis Foorse	6 augustus 1735	1735 – 1735	RAZE 3501, folio 175v
Cornelis Foortse	Schout Foort Janse Dierse	6 augustus 1735	1735 – 1735	RAZE 3501, folio 175v
Schout Foort Janse Dierse	Joos Maarsman	6 augustus 1735	1735 – 1741	RAZE 3501, folio 176
Joos Mersman	Pieter Heindrikse Kockuit	3 maart 1741	1741 – 1759	RAZE 3502, folio 9v
Pieter Kockuit Wed.	Frans Bouwense (Louwerse?)	19 januari 1759	1759 - ????	RAZE 3502, folio 65v

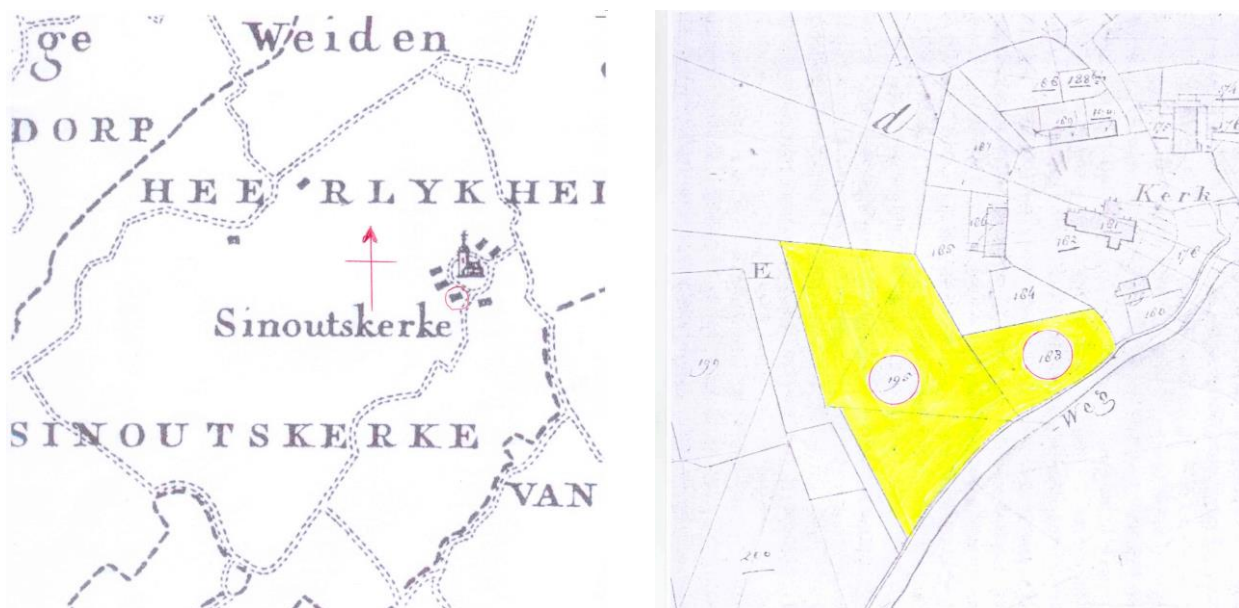
De parrallel tussen de pacht van het graslandcomplex en het eigendom van de landhoeve op Sinoutskerke, vinden we tenslotte weer wel terug bij de overdracht naar Pieter Christiaanse Hector (17). Hierna vinden we de landhoeve nog tot 1759 terug in een aantal transportakten (figuur 15), waarna hij mogelijk gesloopt is (18 – 23). Het tegelijkertijd overdragen van de pacht van de genoemde 18 deelpercelen grond en de verkoop van de boerderij, geeft dus met 5 transakties tussen 1668 en 1716 een consistent beeld. Hierna stopt de registratie van de pachters. Met enige voorzichtigheid terug interpolerend naar 1596, kunnen we nu stellen dat vòòr Jacques Moerdijck de pachters Jan Marinisse Jonge, Jan Pierss Leeuwenburch en Pieter Willems eveneens de landhoeve op Sinoutskerke mogelijk in bezit hadden. Dit is analoog aan de analyse van de relatie tussen de hofstede 't Hooch Huys en de pacht van de omringende landerijen (24). Maar waar lag de *“Landhoeve Leeuwenburch”* nu precies en hoe verhiel deze zich tot het huisje van Jan Pierss Leeuwenburch op perceel 218 ? En welke rol speelde het *“boogaerdeken”* op perceel 195 ?

7. Lokalisering landhoeve en *“boogaerdeken”*

Voor de lokalisering van de landhoeve moeten we volgens de akte van 18 februari 1668 in de buurt van het dorp Sinoutskerke zijn. Wanneer Jacob Janse Moerdijck op 18 februari 1668 een *“Landhoeve op ambachtsheerlijke vroone, met een schuur, boomgaard, zaailand en wei voor £ 350”* levert aan Cornelis Janse Moerman, wordt de ligging van de landhoeve omschreven als Oost aan de Herenweg, Zuid en West de koper en Noord het dorp (10). Pas in een akte uit 1741 wordt de plek van de landhoeve wat nader gepreciseerd : *“staande op ambagtscheren vroone aan de suyd sijden van het dorp”* (22) Hiervoor komen in principe de percelen 183, 184,

185 en 186 in aanmerking. Dit zijn ook de percelen die op de kaart van Lenshoek als onbelast weergegeven zijn en in de registraties van de overlopers ontbreken. Ook in de eerste kadastrale registratie worden deze percelen als onbelast vermeld. We kunnen niet met zekerheid hier een keus uit maken, omdat de verwijzingen in de opvolgende akten niet eenduidig zijn. Wel registreren de akten voor de ligging Oost of Zuid, voortdurend de Herenweg, wat in feite alleen de Deeweg kan zijn. Dit maakt perceel 183 wel waarschijnlijker dan de andere (figuur 16). Ook op de kaart van Hattinga uit 1751 ligt er in de hoek van het dorp en de Deeweg een boerderij, ten zuidoosten van het tegenover de kerk liggende voormalige herberg/gemeentehuis/uitspanning op perceel 186. Blijkbaar is de boerderij na 1751 gesloopt en is er in 1971 een nieuw huis op gezet (Deeweg 2a). De boomgaard waarvan sprake is in de akte van 18 februari 1668 blijkt met 1 Gemet 132 Roeden perceel 195 te zijn en wordt op 24 april 1677 door Cornelis Janse Moerman los van de landhoeve doorverkocht aan Jacques Hoogentoren voor 400 Carolus gulden (8) (bijlage 1, tabel 42). Naast de oppervlakte hebben we dan ook enig houvast aan de in de akte aangegeven ligging van de boomgaard, Oost de Herenweg (Deeweg), Zuid het weging (wegeling wat toegang geeft tot perceel 198), West de armen van Goes (perceel 194), Noord de koper. In de overlopers staat perceel 195 in 1666 geregistreerd op naam van Jacques Moerdijck als eigenaar en gebruiker (baant selve), in 1673 is dat Cornelis Moerman en in 1680 Jacques Hoogentorns Wed. & erfgenamen (25). Op 27 februari 1683 wordt het *“boogaerdeken”* geleverd aan Cornelis Bosdijck (9), ook volgens de overloper van 1687 de volgende eigenaar/gebruiker van perceel 195. Met de aanduiding van de ligging “Noord, Christiaen Halfmeerte”, kan vrijwel alleen de landhoeve bedoeld worden, die van 26 mei 1680 tot 30 september 1684 in zijn bezit was (figuur 14) (11). Wanneer we voor het eigendom en gebruik van de boomgaard teruggaan van Jacques Moerdijck in 1666 via Jan Marinisse Jonge in 1624 en Jan Pierss Leeuwenburch in 1617, treffen we een volledige parrallel aan met de pachters van het graslandcomplex. Het bezit en gebruik van het *“boogaerdeken”* is dus een extra ondersteuning voor het eigendom van de landhoeve in de vroege periode (figuur 14).

Figuur 16. Fragment kaart Hattinga en minuutplan met mogelijke lokatie landhoeve en *“boogaerdeken”*

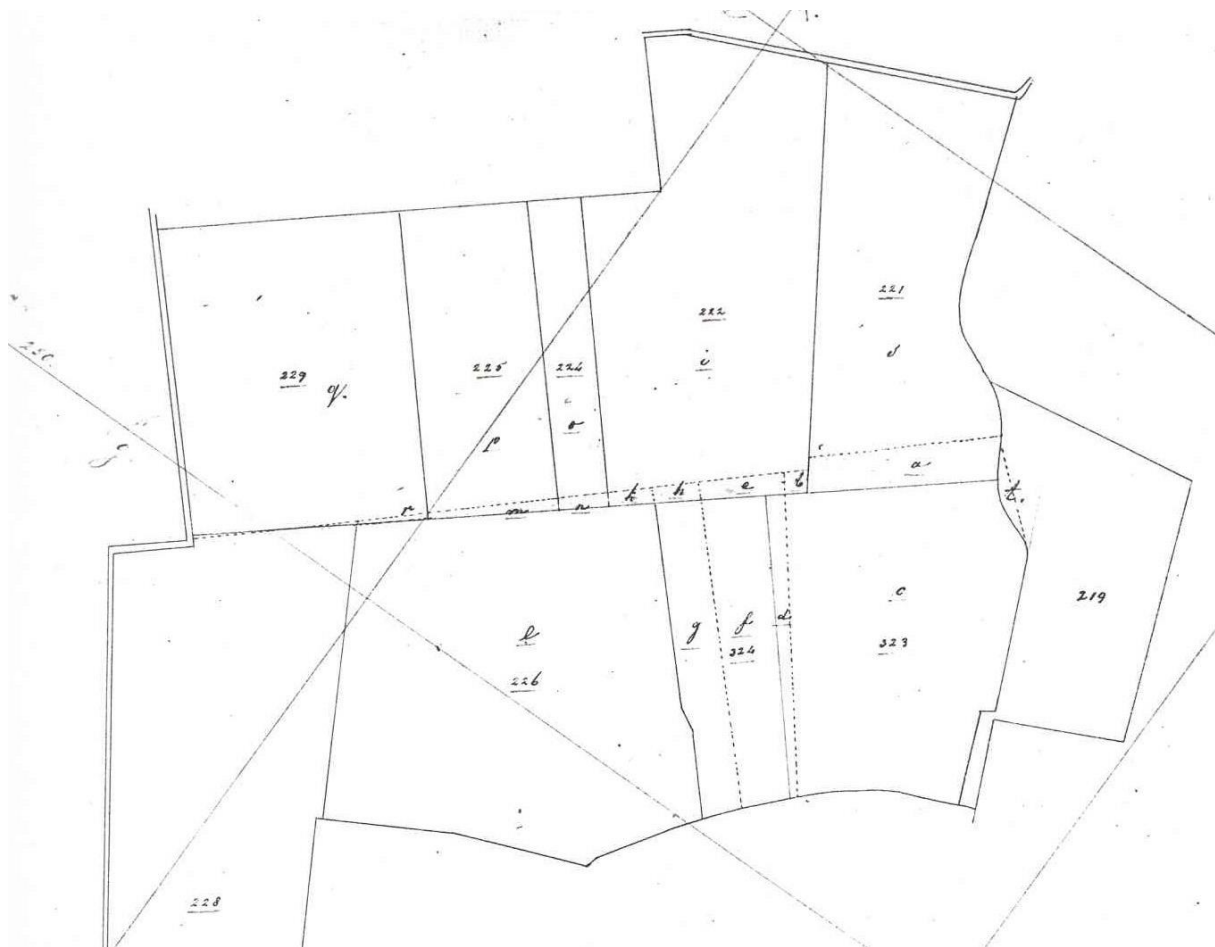
In de eerste 2 perioden van 1596 en 1603 gaat de redenering niet helemaal op en ligt de zaak kennelijk wat gecompliceerder. In 1596 wordt als voorganger van Jan Piersz Leeuwenburch, als eerste pachter van de 10 percelen van het graslandcomplex Pieter Willemsz genoemd, die in potentie de vader van Jan Piersz zou kunnen zijn. Mogelijk dat Jan Piersz steeds met de achternaam Leeuwenburch genoemd werd, om hem te onderscheiden van tijdgenoten die ook in de omgeving boerden (Jan Pierss Hollander, Jan Pierss 't Hoochuys). Bovendien ziet men bij een aantal andere percelen (229, 230, 231, 236, 233, 195) dat ze in 1596, 1603 en 1617 in verschillende volgorde gebaad worden door deze Pieter Willemsz, Jan Piersz, maar ook door Adriaen Willemsz. In het voorbeeld van perceel 236 (1 G 48 R, deel binnen de Wiegenhoek) baant Pieter Willemsz in 1596, gevolgd door Adriaen Willemsz in 1603 en wordt Pieter Jansz Leeuwenburch (een zoon van Jan Piersz) eigenaar in 1617, maar “baant zelve”. Van 1624 tot 1638 komt het perceel in handen van Claes Jansz Leeuwenburch (een andere zoon van Jan Piersz) en in 1652 wordt het eigendom van Claes Jansz kinderen.

Eerder genoemde Adriaen Willemsz zou een broer van Pieter Willemsz kunnen zijn. Als deze hypothese juist is, zouden de vader en de oom van Jan Piersz Leeuwenburch, respectievelijk Pieter Willemsz Leeuwenburch en Adriaen Willemsz Leeuwenburch heten (26). Een mogelijkheid is dat het op een bepaald moment te druk werd op de zogenaamde "*Landhoeve Leeuwenburch*" en dit de reden is geweest dat Jan Piersz Leeuwenburch in 1603 zijn intrek nam in het huisje op D'ôhe Stee, waar eerst Legier Aelbrechtsz woonde. Op grond van deze redenering is het nu ook verklaarbaar dat Jan Piersz Leeuwenburch's oom, Adriaen Willemsz Leeuwenburch in 1603 de boomgaard in eigendom en gebruik heeft en wellicht ook de eraan grenzende landhoeve. In 1596 had Jan Piersz Leeuwenburch weliswaar het "*boogaerdeken*" in bezit en gebruik, maar niet de pacht van de 10 percelen weiland in Kerkhoek en Wiegenhoek, die in handen van zijn vader bleven. Deze laatste is dan ook de meest waarschijnlijke eerste eigenaar van de landhoeve in 1596. Blijkbaar is zijn vader Pieter Willemsz Leeuwenburch tussen 1596 en 1603 overleden, want zijn naam zien we hierna nergens meer terug.

8. De landerijen rond d' Ôohe Stee in de kadastrale periode

Slechts enkele van de percelen, die Jan Piersz Leeuwenburch begin 17^e eeuw rond d' Oohe Stee bewerkte, waren in de kadastrale periode in particulier bezit. Een groot zwaartepunt lag ook in deze periode bij het eigendom van de instellingen. Behalve de percelen 214 en 217, die bij het uitkomen van de eerste kadastrale registratie in bezit zijn van Marinus Everse, is er dan onder de 11 kadastrale percelen geen enkele in particulier eigendom. Dit blijft het geval gedurende de periode 1832 – 1981, hoewel er wel een aantal splitsingen, verenigingen en onderlinge herverdelingen tussen de instellingen plaats vinden.

Figuur 17. Hulpkaart nr. 4, gestippeld is de nieuwe situatie weergegeven, 15 mei 1845

Zo wordt perceel 220 van de Kerk van Sinoutskerke in 1837 gesplitst in een deel van de Kerk van Sinoutskerke, met perceelnummer 323 en een deel van de Armen van Sinoutskerke met perceelnummer 324 (27, 28). In mei 1845 vindt een zogenaamde rondreis plaats, waarvan allereerst schets No. 11 in de serie veldwerken verschijnt

(29, 30). Hierna werd hulpkaart nr. 4 opgemaakt, waarop te zien is welk perceel, waar iets inleverde en welk er een stukje bij kreeg (figuur 17). Volgens de kadastrale leggers ging het om een *“rectificatie”*.

Het blijkt hier te gaan om splitsingen, verenigingen en herverdeling van percelen, waarbij 7 van de 9 oorspronkelijke percelen van de instellingen betrokken zijn, namelijk perceel 219, 220, 221, 222, 224, 225 en 226 (figuur 18). Deze percelen krijgen vanaf 1845 een andere oppervlakte, nieuwe perceelnummers en enkele ook een andere eigenaar, alleen de percelen 218 en 223 behouden hun oude minuutnummer. Wanneer alle oppervlakten van de percelen gesommeerd worden en de oude situatie vergeleken wordt met de nieuwe, blijkt er een verschil van 1,6 are te bestaan. Dit is precies het verschil in oppervlakte van de naburige percelen 228 en 229, eigendom van Johan Reygersberg Versluijs, rentenier te Middelburg, die ook bij de aanpassing betrokken waren (bijlage 1, tabel 52). Op 15 mei 1845 wordt de gehele operatie door de landmeter L. Paardekooper *“met de minuutkaarten vergeleken en overeenstemmend bevonden”* en gezien en goedgekeurd door de ingenieur verificateur (30).

Figuur 18. Splitsing en herverdeling van de percelen 219, 220, 221, 222, 224, 225, 226

Jaar	Oude situatie			Nieuwe situatie		
	Perceel	Opp. (are)	Eigenaar	Perceel	Opp. (are)	Eigenaar
1837	220	125,8	Kerk van Sinoutskerke	323	85,1	Kerk van Sinoutskerke
				324	40,7	Armen van Sinoutskerke
1846	323	85,1	Kerk van Sinoutskerke	332	92,2	Kerk van Sinoutskerke
1846	324	40,7	Armen van Sinoutskerke	333	30,1	Armen van Sinoutskerke
				334	18,6	Hervormde Kerk van Goes
1846	219	61,4	Armen van Sinoutskerke	331	60,2	Armen van Sinoutskerke
1846	221	88,4	Kerk van Sinoutskerke	330	78,2	Kerk van Sinoutskerke
1846	222	118,1	Hervormde Kerk van Goes	329	113,9	Hervormde Kerk van Goes
1846	224	21,1	Kerk van Sinoutskerke	328	19,8	Kerk van Sinoutskerke
1846	225	50,8	Kerk van Sinoutskerke	327	48,6	Kerk van Sinoutskerke
1846	226	140,0	Kerk van Sinoutskerke	335	145,6	Kerk van Sinoutskerke
Totaal oppervlakte 605,6 are				607,2 are		

Het grootste deel van de percelen in zowel de oude als nieuwe situatie, blijft in bezit van de Kerk van Sinoutskerke, naast enkele percelen van de Armen van Sinoutskerke en de Hervormde Kerk van Goes. Aan het overzicht van de opvolgende eigenaren, waarin ook de nieuwe perceelnummers zijn verwerkt, is te zien dat er na 1845 weinig spectaculaire veranderingen meer plaats vinden aan de percelen (perceel 214 t/m 226, bijlage 2).

Wanneer Maarten de Meij in 1687 perceel 214 overneemt van *“de Kercke in Goes”*, blijven de percelen 214 en 217 vanaf die tijd in handen van dezelfde opvolgende eigenaar (tabel 48, bijlage 1). Dit blijkt ook het geval voor de periode 1832 – 1981. In 1807 komen beide percelen voor een aantal generaties in het geslacht Everse. Via Christiaan Jacobse Everse, Jacques Everse en Marinus Everse, komen ze uiteindelijk bij zijn dochter Willemina Everse, gehuwd met Joost op 't Hof, en maken dan deel uit van het areaal van het oude Poelzicht (B-94), waarop de Everse's toen boerden (31). Wanneer de oude boerderij Poelzicht verkocht wordt en spoedig daarna onder de slopershamer valt, komen de percelen 214 en 217 via Leonard de Fouw, notaris te Goes, in 1853 voor het eerst sinds de 17^e eeuw weer in beleggers handen. Deze periode duurt ruim 30 jaar tot Pieter Adriaanse Rijk, landbouwer te Ovezande, de twee percelen in 1885 weer in boerenhanden krijgt. Na 10 jaar worden ze in 1895 overgedragen aan het geslacht de Jonge, die in opvolgende generaties bijna 80 jaar eigenaar zijn van de 2 percelen weiland. Op het eind van de periode 1966 – 1974, waarin de 4 kinderen de Jonge eigenaar zijn, wordt perceel 217 op papier nog gesplitst ten behoeve van een gelijke verdeling tussen Adriaan de Jonge en Johannes de Jonge. Bij deze splitsing verkrijgt Adriaan de Jonge het grootste deel van 217 (64,70 are) en Johannes de Jonge de rest van 217 (12,40 are) en perceel 214 (52,30 are). In 1974 verkopen beiden hun deel aan de Stichting Beheer Landbouwgronden, die het samen met Staatsbosbeheer tot 1981 beheert.

Intrigerend blijft het ontbreken van de registratie van perceel 218 in de overlopers, in de volksmond bekend onder de naam D'ôthe Stee. Hieruit is de conclusie getrokken dat het perceel niet belast was met grondbelasting. Uitsluitend door een indirecte vermelding bij de aanhef van de Wiegenhoek weten we dat dit perceel in de periode 1596 – 1617 bebouwd was. We zien het hoogliggende perceel weer terug in 1737 als *“vrije vroone”* in

de schepenacten van Sinoutskerke, waarna het in 1739 geleverd wordt aan de diaconie armen van Sijnoutskerke (4). Vervolgens treft men perceel 218 weer aan bij de eerste kadastrale registratie als bouwland (25 are) onder het eigendom van de Diaconie der Armen van Sinoutskerke in 1832 (3). Deze instelling opereerde onder religieuze vlag naast de Armen of het Burgerlijk Armbestuur van Sinoutskerke en had in 1832 in het studiegebied in totaal 9 percelen in eigendom (32). Deze waren allen onbelast, behalve perceel 218. Het vermoeden, dat perceel 218 reeds geruime tijd voor 1832 in bezit was van de Diaconie, vinden we dus bevestigd, maar de barmhartigheid ging niet zover dat er over een goed renderend perceel bouwland geen belasting betaald diende te worden. In 1922 wordt perceel 218 tenslotte eigendom van de Diaconie der Armen van de Nederduitsch Hervormde Gemeente van 's-Heer Abtskerke en Sinoutskerke (perceel 214 t/m 226, bijlage 2).

Perceel 219 bleef gedurende de gehele periode van 1596 – 1981, bijna 400 jaar eigendom van de Armen van Sinoutskerke, later het Burgerlijk Armbestuur van 's-Heer Abtskerke, Sinoutskerke en Baarsdorp. Het perceel was in 1832 bereikbaar vanaf de Deeweg via een kort wegeling naast perceel 218 en ligt ook net zo hoog als dit perceel. Wellicht is het rond 1600 een bij de boerderij op d'Oôhe Stee behorende boomgaard geweest, die niet zo snel opgeofferd werd aan de moertering of de zoutwinning.

Het eigendom van perceel 220 was van oorsprong verdeeld over 3 instellingen (tabel 49, bijlage 1), maar werd in de periode 1596 – 1730 steeds gebaad door dezelfde opvolgende pachters. In de eerste kadastrale registratie zien we een vereniging tot 1 eigenaar, de Kerk van Sinoutskerke, die in 1837 al weer ongedaan gemaakt wordt (figuur 14). In 1845 volgt een verdere opsplitsing naar weer 3 eigenaren, de Kerk van Sinoutskerke (332), de Armen van Sinoutskerke (333) en de Hervormde Kerk van Goes (334). De laatste twee blijven eigenaar tot 1981, het eigendom van de Kerk van Sinoutskerke gaat in 1963 door vereniging van artikels over naar de Kerk van 's-Heer Abtskerke.

Perceel 221 ondergaat een wijziging in de oppervlakte van 10 are (perceel 330) in 1845, maar blijft van 1596 – 1963 eigendom van de Kerk van Sinoutskerke, van 1963 – 1981 van de Kerk van 's-Heer Abtskerke. Perceel 222 blijft de gehele periode van 1596 – 1981 eigendom van de Hervormde Kerk van Goes, vanaf de wijziging in de oppervlakte in 1845 als perceelnummer 329. Perceel 223, wat in de vroegste periode bestond uit 2 deelpercelen met verschillende eigenaren, werd in 1723 verenigd onder het eigendom van de Hervormde Kerk van Goes (tabel 50, bijlage 1). Hierin veranderde tot 1981 niets meer. De percelen 224, 225 en 226 bestaan van oorsprong uit 7 deelpercelen, echter wel onder 3 eigenaren. Vanaf 1772 worden ze allemaal eigendom van de Kerk van Sinoutskerke (tabel 51, bijlage 1), wat ze blijven tot 1883, nadat ze in 1845 bij de herindeling nog een nieuw perceelsnummer hebben gekregen (respectievelijk 328, 327, 335). De laatste honderd jaar tot 1981 zijn de 3 percelen eigendom van het Weeshuis te Goes.

9. Ontwikkeling landerijen in Wiegenhoek en Hovendijke

Hoe verliep de ontwikkeling van de percelen in de vroege periode in de Wiegenhoek, die niet direkt te relateren waren aan het graslandcomplex van Jan Pierss Leeuwenburch ? En hoe verliep de pacht en eigendom van de percelen in de veldhoek Hovendijke ? Waren de verschillende generaties Leeuwenburch ook daar nog actief ?

9.1 Perceel 227, 228, 229

In tegenstelling tot de voorafgaande landerijen, waren de percelen 227, 228 en 229 vanaf 1596 particulier eigendom. De 3 percelen zijn zelfs nog opgedeeld in 4 stukken, eigendom van Maerten Danen's Erfgenamen, Cornelis Laurisse, Crijn Adriaensse's Weese en Catharina Boys (tabel 52, bijlage 1). In 1617 zien we het samenkomen van perceel 228 en ruim de helft van perceel 229 bij Adriaen Cornelisz Kelle, één van de Goese notabelen. Met de aankoop van perceel 227 in 1652 door Joos Marcusse komt dit in handen van 't Hooch Huys. Na 1673 komt er met het overlijden van Gerard Adriaensse Kelle een eind aan de periode van meer dan 60 jaar eigendom door de fam. Kelle van perceel 228/229. We zien dit ook bevestigd in een transactie van beide percelen op 11 december 1677 (33). In de periode 1673 – 1680 vinden nog 2 transakties plaats op deze percelen, het westelijk deel van perceel 229 (427 Roeden) gaat van Jacob Golsteijn naar Catharina Golsteijn en perceel 227 van Joos Marcusse's Erfgenamen naar Maria Westerwijk (tabel 52, bijlage 1). Deze laatste transakties treffen we niet aan in de schepenakten. Perceel 227 komt, na ongeveer 30 jaar in handen van Cornelis de Lersse, in 1709 in bezit van de Goese regentenfamilie Westerwijk. Adolph Westerwijk, burgemeester van Goes, houdt dit perceel tot zijn overlijden in 1724, waarna het overgaat op zijn weduwe Dingena van Angeren, die dit perceel in bezit hield tot 1758. Inmiddels had Catharina van Golsteijn het westelijk deel van

perceel 229 (427 Roeden) in 1716 verkocht aan Cornelis van der Maas (34). Een kleine 10 jaar later vallen ook perceel 228 en het oostelijk deel van perceel 229 in handen van de schout en dijkgraaf Cornelis van der Maas (35).. In 1744 komen de percelen 228 en 229 voor het eerst in boerenhanden, wanneer Daniel Boonman ze overneemt. Deze krijgt ook perceel 227 in 1758 in eigendom, waarmee de 3 percelen verenigd zijn onder dezelfde eigenaar. Na een aantal boerengeslachten vallen de percelen in 1832 weer in handen van beleggers, deze keer Jhr. Mr. Johan van Reygerberg Versluys, rentenier te Middeburg (36).

Het gebruik van perceel 227 in de vroege periode was veelal in handen van de lokale boeren (tabel 52, bijlage 1). Zo boerden Heijndrick Maes en Dierick Matthijssse achtereenvolgens op de boerderij Poelzicht (perceel B-94 in de Moolhoek), Gillis Joosse op het *“Hoff & Boogaert”* in de Willem Wittenshoek (perceel F-296) en vanaf 1652 tot 1744 exploiteren de achtereenvolgende eigenaren van 't Hooch Huys op de vliedberg (perceel D-191) het weiland. Perceel 228 en het oostelijk deel van perceel 229 (1 Gemet 183 Roeden) werd tot 1702 hoofdzakelijk bewerkt door de opvolgende eigenaren (*“baant selve”*). Hierna werden de percelen nog ongeveer 40 jaar verpacht, waarna vanaf 1744 eigenaar Daniel Boonman ook de exploitatie op zich nam. Het westelijk deel van perceel 229 werd aanvankelijk gepacht door Jan Pierss Leeuwenburch van d'Oôhe Stee (perceel 218), gevolgd door Adriaen Willemsz op de landhoeve Leeuwenburch op Sinoutskerke (perceel 183). Hierna komt de bewerking geruime tijd in vreemde handen, maar van 1659 tot 1680 zijn het toch weer de boeren van genoemde landhoeve, Jacques Moerdijck, gevolgd door Cornelis Moerman, die het perceel bewerken. Vanaf 1680 neemt Cornelis Bastiaanse van der Maas het gebruik van de 3 deelpercelen, waaruit perceel 228 en 229 zijn opgebouwd, voor zijn rekening. Dit patroon herhaalt zich tot het eind van de registratie in 1744 van de pachters voor de opvolgende eigenaren/gebruikers, perceel 227 wordt bewerkt door de opvolgende eigenaren van 't Hooch Huys, de percelen 228 en 229 door opvolgende eigenaren/gebruikers van buiten Sinoutskerke.

Het eigendom van de percelen 227, 228 en 229 in de kadastrale periode blijft tot het eind van de studieperiode (1981) in handen van grondbeleggers (zie bijlage 2). Tot zijn overlijden in 1866 blijven ze in bezit van Johan Reygersberg Versluys, hierna nog tot 1898 eigendom van zijn erfgenamen. In 1898 koopt Jacobus de Jager, rentenier en koopman te Goes, de percelen en blijft eigenaar tot zijn dood in 1924. Hierna gaan ze over op zijn vrouw en kinderen tot 1932, wanneer ze in bezit komen van de zoon Gillis de Jager, predikant te Putten (37). In 1940 verkoopt Gillis de Jager de percelen aan Abraham Jacobus de Voldere, onderwijzer te Amsterdam, later verdeeld onder zijn vrouw en kinderen (38).

9.2 Perceel 230, 231, 233

Deze drie percelen liggen direkt ten westen van de voormalige watergang. Perceel 230 was de gehele vroege periode (1596 – 1832) eigendom van de Kerk van Sinoutskerke (tabel 53, bijlage 1). Dit bleef zo in de tijd hierna, hoewel de kerk en toren van Sinoutskerke al in 1906 afgebroken waren. Pas in 1963 werd het artikelnummer 159 van de Kerk van Sinoutskerke verenigd met dat van 's-Heer Abtskerke en kwam perceel 230 kadastraal onder artikelnummer 157 te vallen (bijlage 2). In tegenstelling tot perceel 230, wat eenvoudig toegankelijk was vanaf de Deeweg, waren de percelen 231 en 233 alleen bereikbaar door vanaf de Thijshoekseweg de afslag te nemen naar het Feytersweegje (perceel 250) en vandaar het zijwegeling, geflankeerd door perceel 235 en 236 (313), in te gaan (figuur 19).

Figuur 19. De bereikbaarheid van perceel 231 en 233 via het zijwegeling van het Feytersweegje

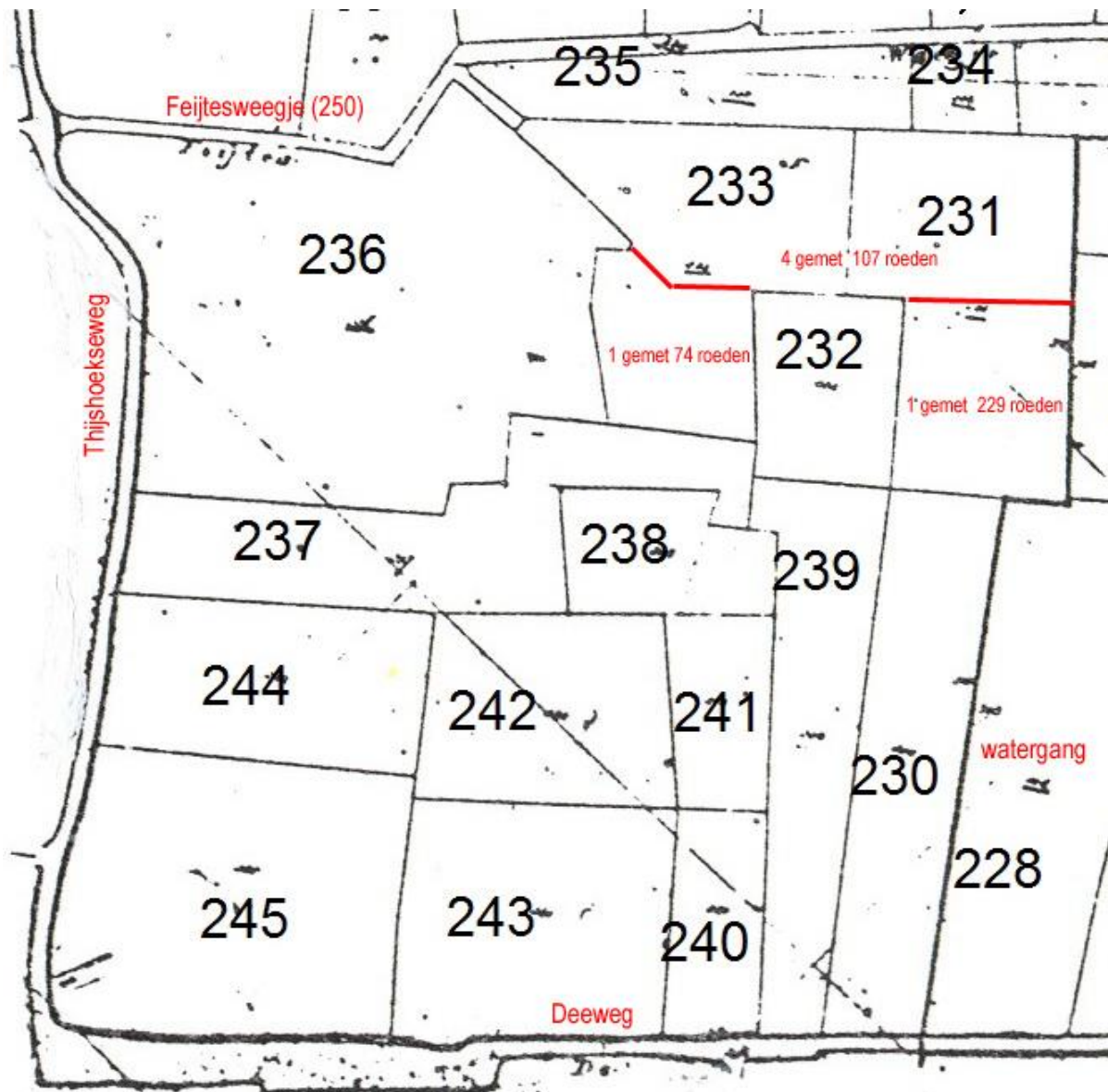

In werkelijkheid was de situatie een stuk gecompliceerder. In de eerste plaats waren de percelen 231 en 233 in het begin (1596 – 1617) verdeeld in 3 stukken met 3 verschillende eigenaren. Volgens de overlopers moet een

deel ten oosten van perceel 232 (1 Gemet 229 Roeden) gelegen hebben, een ander deel ten westen van perceel 232 (1 Gemet 74 Roeden) en het grootste deel (4 Gemet 107 Roeden) ten noorden van perceel 232. Dit noordelijke stuk weiland was het enige wat direkt bereikbaar was via het zijwegeling van het Feytersweegje (figuur 20). Maar hoe zat dit met de andere 2 stukken ?

Het deel ten westen van perceel 232 (1 Gemet 74 Roeden) was van 1596 – 1617 eigendom van Marinus Janss Mezouck, die ook het ernaast gelegen deel van perceel 236 (314) met een uitweg naar de Thijshoekseweg, in zijn bezit had. Bovendien hadden de weilanden ook dezelfde baanders, Pieter en Adriaen Willemsz van de Landhoeve Leeuwenburch op perceel 183. Het stuk weiland van 1 Gemet 74 Roeden heeft waarschijnlijk tot 1617 deel uitgemaakt van perceel 236. Na 1617 krijgen het westelijke en noordelijke stuk met de aankoop door Jan Verwoutssen dezelfde eigenaar en wordt het deel van 1 Gemet 74 Roeden integraal onderdeel van perceel 233. Een bevestiging van de opvolgende eigenaren krijgen we in 1663 voor het westelijke en noordelijke deel van perceel 231 en 233 door een transactie in de schepenakten (39) en in 1667 eveneens voor het oostelijk stuk (40). Hoewel de registratie van de gebruikers aanvankelijk wat hapert, zien we ook hier vanaf 1638 dat deze voor de beide deelpercelen dezelfde zijn.

Figuur 20. Opbouw perceel 231 en 233 uit drie deelpercelen

Het deel ten oosten van perceel 232 (1 Gemet 229 Roeden) (figuur 21), had weliswaar een andere reeks eigenaren dan perceel 230, maar de opvolgende reeks baanders waren voor de periode 1596 – 1680 steeds dezelfde boeren van d'Oôhe Stee (perceel 218) of de Landhoeve Leeuwenburch (perceel 183). Vanaf 1680 tot 1709 worden perceel 230 en het zuidelijk deel van perceel 231 (1 Gemet 229 Roeden) echter verpacht aan verschillende gebruikers. De baanders van dit deel van perceel 231, Gillis Antonisse, Adriaen Priester en Dignis Huijsman, waren over genoemde periode dezelfde als van de percelen 232 en 239, zodat een uitweg naar de Deeweg via deze laatste percelen nog steeds mogelijk was. Wanneer in 1704 en 1705 de 3 deelpercelen van 231 en 233 in bezit komen van Cornelis van der Maas, wordt de situatie bereikt die men aantreft op het minuutplan in 1832 (41, 42). Vanaf 1709 zien we dan ook voortdurend dezelfde opvolgende eigenaar van de 3 deelpercelen geregistreerd. Dit wordt ook weerspiegeld in de opvolgende gebruikers, die vanaf 1709 voor de 3 deelpercelen dezelfde is (tabel 53, bijlage 1). Het betroffen de pachters Cornelis Schipper de Jonge, Cornelis Jansse Westhoeve en vanaf 1723 vond de exploitatie plaats door Cornelis van der Maas, de eigenaar. Vanaf 1709 is de uitweg voor de percelen 231 en 233 definitief het zijwegeling van het Feytersweegje.

Figuur 21. Veedrinkput in perceel 231 met op de achtergrond de begrenzing met perceel 234 en 115

Na Cornelis van der Maas hebben wellicht de opvolgende eigenaren Cornelis Pieterse Meeusse (1744 – 1772), Jakob en Cornelis Onderdijk (1772 – 1814) en Jacob Marinusse Koole (1814 – 1832), de weilanden 231 en 233 ook beboerd. Hun opvolgers in de kadastrale periode waren in ieder geval overwegend landbouwers, afkomstig uit Ovezande of 's-Heerenhoek (bijlage 2, perceel 231, 233). Het feit dat in de overgangperiode rond 1832, Aalbrecht Pieterse de Jonge als burgemeester van Ovezande geregistreerd wordt, betekende vaak dat hij daarnaast ook nog een boerderij bestuurde en exploiteerde.

Figuur 22. Grenzen vroegere indeling perceel 231 en 233 door oude scheidulve

Een bevestiging van de ten oosten en westen van perceel 232 liggende deelpercelen van respectievelijk perceel 231 en 233, krijgen we bij bestudering van de satellietfoto's. Hierop zien we de oude scheidulven als voormalige grens van het deelperceel 231 (1 Gemet 229 Roeden) en 233 (1 Gemet 74 Roeden) nog duidelijk aanwezig. Ook de noord – zuid lopende perceelsgrens tussen 231 en 233 (zie het minuutplan) is thans nog slechts als een wat vage scheidulve op de satellietfoto's aanwezig (figuur 22).

In onderstaande tabel is tenslotte een vergelijkende opstelling gemaakt van de geregistreerde oppervlakten van de relevante (deel)percelen in de overlopers en volgens het kadaster (figuur 23).

Figuur 23. Vergelijking oppervlakte percelen 230, 231, 233 volgens overlopers en kadaster

Volnummer Overloper	Overloper Oppervlakte		Perceelsnummer Kadaster	Kadaster Oppervlakte Are's
	Gem./Roeden	Are's		
13	3 G 20 R	120,3	230	114,4
14	1 229	69,2	231	143,4
22	1 74	48,9	233	138,9
24	4 107	170,9	231/233	

De oppervlakte van perceel 230 ligt volgens de overlopers 5,9 are hoger dan bij het kadaster. Dit zou als oorzaak kunnen hebben, het bijtellen van de zijkant van de weg en een deel van de aanliggende watergang. Het verschil bij perceel 231 en 233 is bij somming 6,7 are, wat ook als oorzaak de omringende sloten plus de toegang via het zijwegeling zou kunnen hebben.

9.3 Perceel 232, 239, 240, 241

Vanaf de vroegste periode hadden zowel de percelen 232, 239 enerzijds (Jan Fortssen Dijkguess) als 240, 241 anderzijds (Erment Marinuss 't Heijnkenszand) dezelfde opvolgende, particuliere eigenaren. In de vroege periode (1596 – 1832) werd de oppervlakte van perceel 232 en 239 zelfs nooit gescheiden geregistreerd, maar altijd als een totaal van 3 Gemet 231 Roeden vermeld (tabel 55, bijlage 1).

Figuur 24. Veedrinkput in perceel 232 met op de achtergrond de buurtschap Tôôhuus

Dit komt met een negatief verschil van 6,1 are ten opzichte van de kadastrale registratie (154 are) hiermee redelijk overeen. Omdat bij het begin van de kadastrale registratie ook een verschillend agrarisch gebruik niet

aan de orde was (beide percelen staan als weiland geregistreerd op naam van J.H. Verschoor, heer van Nisse), blijft de gescheiden weergave door het kadaster onverklaarbaar. Ook de afwezigheid van enig herkenningsteken op de plaats van de perceelsgrens volgens het minuutplan, lost het raadsel niet op. De aanwezigheid van één veedrinkput bevestigt het gezamenlijk en eenduidig gebruik van perceel 232 en 239 alleen maar (figuur 24).

Voor perceel 240, 241 geldt eenzelfde redenering, zij het dat deze 2 percelen gedurende de vroege periode wel apart geregistreerd worden, met oppervlakten van respectievelijk 1 Gemet 155 Roeden (59,5 are) en 1 Gemet 163 Roeden (60,6 are). Ook het gebruik als weiland voor beide percelen in 1832, zal in de periode daarvoor niet veel anders geweest zijn (43). Mogelijk dat hier verschil in eigenaren vòòr 1596 een doorslaggevende rol heeft gespeeld. Ook de aanwezigheid van één veedrinkput voor beide percelen, in perceel 240, wijst op hetzelfde gebruik (figuur 26). Opvallend zijn hier wel de sterk van de overloper afwijkende oppervlakte maten voor zowel perceel 240 (42,7 are) als perceel 241 (40,0 are) volgens het kadaster.

Figuur 25. Perceel 239 en 240, de grens gemarkeerd door een scheidulve

De percelen 232, 239 blijven in particulier eigendom tot 1631, wanneer het armbestuur van "*Schrabbekercke*" ze overneemt, gevolgd in 1638 door de armen van "*Schraskercke*" (tabel 55, bijlage 1). Het armbestuur van 's-Heer Arendskerke verkoopt de percelen in 1713 aan Cornelis van der Maas, die ze ook zelf exploiteert (44). Na Cornelis van der Maas komt het eigendom van de percelen 232, 239, 240 en 241 in 1744 voor het eerst samen bij Johan van Daalwijk. Vanaf 1744 was vanuit deze optiek de noodzaak voor het onderhouden van de grens (sloot) tussen perceel 239 en 240 niet meer aanwezig. Thans resteert nog een scheidulve tussen beide percelen (figuur 25). Na Johan van Daalwijk (1744 – 1765) zien we als eigenaren van de percelen 232, 239, 240 en 241 in de vroege periode achtereenvolgens Geeraard Katte (1765 – 1786), Paul Hurgronje (1786 – 1807), Philip Meulblok (1807 – 1814) en tenslotte tot de opzet van het kadaster Jan Hendrik Verschoor (1814 – 1832). Als gebruikers van perceel 232 en 239 zien we buiten de periode dat deze percelen in bezit waren van de instellingen, hoofdzakelijk de eigenaren. Ook voor perceel 240 en 241 in de periode vòòr 1744 gold, dat de eigenaren overwegend de gebruikers waren.

In de kadastrale periode bleven de percelen 232, 239, 240 en 241 in handen van beleggers, tot 1894 van de fam. Verschoor van Nisse. Daarna gingen ze over op de fam. de Jager (1894 – 1940), waarna er weer een directe agrarische bestemming aan gegeven werd door de landbouwer Jan Adriaan Nieuwenhuijse (1940 – 1966) uit Nieuwdorp (perceel 232, 239, 240, 241, bijlage 2). Tenslotte kwam het eigendom vanaf 1966 bij een maatschappij tot exploitatie van onroerende goederen om uiteindelijk te eindigen bij Staatsbosbeheer.

Figuur 26.

Veedrinkput in perceel 240

9.4 Perceel 234, 235

Deze 2 percelen, met aan de noordkant het Feijtersweegje, de grens tussen de Wiegenhoek en Thijshoek, waren in de vroege periode in bezit van de kerk van Nisse en de kerk van Sinoutskerke (tabel 54, bijlage 1) (figuur 27). In de kadastrale periode waren ze van 1832 – 1875 eigendom van de kerk van Sinoutskerke, waarna een verkaveling plaats vond met een gedeeltelijke overdracht naar de kerk van Nisse (perceel 234, 235, bijlage 2). Na 1940 en 1963 vond nog een transactie plaats naar de kerk van 's-Heer Abtskerke.

Figuur 27. De percelen 234 en 235 tegen het nog rijk begroeide Feijtersweegje (250)

De opvolgende pachters van de percelen 234 en 235 in de vroege periode (1596 – 1751), waren vanaf 1673 voor de 3 deelpercelen gelijk (tabel 54, bijlage 1). Hiervoor was er uitsluitend enig verschil in de pacht van het stukje grond van 35 Roeden door Jan Jansz ter Nisse (1603 – 1624), hierna een periode waarin de registratie ontbreekt (1624 – 1659), Cornelis Draals Wed. (1659 – 1666) en Joos Marcusse (1666 – 1673).

Het deel van perceel 235 (1 Gemet 137 Roeden) wordt met perceel 234 (150 Roeden) als één geheel (1 Gemet 287 Roeden) geregistreerd in de periode 1596 – 1716, met de vermelding *“Ecclesia Nisse cum Ecclesia hic daerinne ½ Gemet”* (1596) of *“De kerk ter Nisse met de Kerk alhier daar in 150 Roeden”* (1673) (45). Na 1716 worden de percelen separaat geregistreerd. In de kadastrale periode worden op 30 april 1874 de percelen 234 (19,5 are) en 235 (61,4 are) opnieuw ingedeeld, waarbij perceel 234 aanzienlijk vergroot wordt tot 36,8 are (perceel 345) en perceel 235 even zoveel verkleind tot 44,1 are (perceel 346). Hierbij werd perceel 346 door de Kerk van Sinoutskerke overgedragen aan de Kerk van Nisse (46).

Een discussiepunt vormt nog de cultuurtoestand van de beide percelen. Bij het begin van de kadastrale registratie in 1832 worden beide percelen als weiland beschreven. Maar ook daarna in de 3 series kadastrale leggers treffen we ze als zodanig aan. In de eerste plaats in 1875 bij de herverkaveling treffen we de percelen 345 en 346 weer aan als weiland. Maar ook in de laatste serie leggers zien we D-345 (1963) en D-346 (1940) nog steeds geregistreerd als weiland. Dit terwijl bekend is uit persoonlijke overlevering dat in de 2^e helft van de 20^e eeuw, met name in de jaren '50, beide percelen als bouwland fungeerden (47). Dit was ook mogelijk doordat ze wat hoger lagen en niet sterk geaccidenteerd waren.

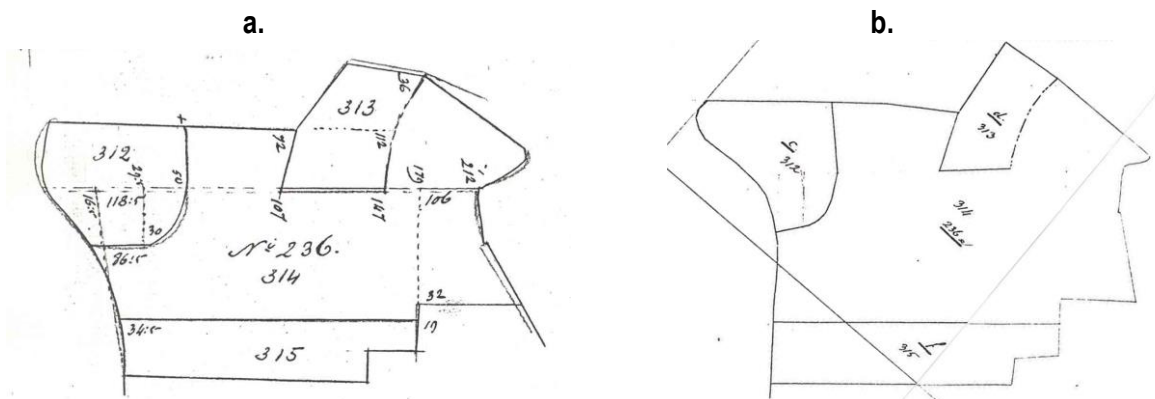
Figuur 28. Het Feijtersweegje (250) en de in de jaren '70 gegraven drinkput in perceel 235

9.5 Perceel 236

Perceel 236 was van oorsprong een complex perceel, dat opgebouwd was uit 8 deelpercelen van 8 eigenaren (tabel 56 A, B en C, bijlage 1). Na de aanvankelijke toewijzing in de eerste kadastrale registratie van het gehele perceel van 3 ha 32 are 80 ca. aan Jan Hendrik Verschoor, heer van Nisse, volgde op 30 september 1837 een *“splitsing op schriftelijk verzoek”*, waarbij de oorspronkelijke situatie, zoals geregistreerd in de overlopers, ten dele weer hersteld werd (48, 49).

Figuur 29. Schets van de verkenning (a) en formele hulpkaart (b) splitsing perceel 236 in 1837

Perceel 236 werd gesplitst in 4 delen, de nieuwe percelen 312 (46,0 are) van de Armen van Sinoutskerke, 313 (23,4 are) van de Kerk van Sinoutskerke, 314 (209,44 are) van Jan Hendrik Verschoor en 315 (53,96 are) van de Kerk van Nisse (figuur 29). Door deze splitsing kregen de instellingen, de Armen van Sinoutskerke (perceel 312), de Kerk van Sinoutskerke (perceel 313) en de Kerk van Nisse (perceel 315) hun soms eeuwen oude eigendommen weer terug (zie overzicht figuur 33).

Zo was het perceel van 1 Gemet 58 Roeden, wat congruent is met perceel 312, al sinds 1652 in eigendom van de Armen van Sinoutskerke (50). Ook komt het perceel van 168 Roeden van de Kerk van Sinoutskerke overeen met perceel 313 en het deel van 1 Gemet 77 Roeden van de Kerk van Nisse met perceel 315. Het deel van perceel 314, gelegen aan het Feijtersweegje tussen perceel 312 en 313 met een oppervlakte van 190 Roeden (24,9 are) is tot 1808 in bezit geweest van de Armen van Heinkenszand. Tussen 1808 en 1854 wordt dit stukje grond verkocht aan de fam. Verschoor, maar door het ontbreken van de overlopers van Nisse in deze periode, is het precieze tijdstip niet bekend. De extra complicatie dat perceel 236 nog doorsneden werd door de hoekgrens van de veldhoeken Wiegenhoek en Hovendijke, welke laatste onder de ambachtsheerlijkheid van Nisse viel, werd reeds gevoeld in de vroegste periode, waar de overlopers van Nisse van 1596, 1603, 1617, 1624, 1631 en 1638 ontbraken (zie ook hoofdstuk 1.5.10).

Figuur 30. Overzicht perceel 236 na de splitsing en met de markering van de hoekgrens

Op de satellietopname (2006) is duidelijk zichtbaar dat perceel 236 een turbulent verleden heeft (figuur 30). Goed te zien zijn nog de resten van de gebogen grens in de vorm van een scheidulve van perceel 312 (1 Gemet 58 Roeden), wat in 1652 eigendom was van de Armen van Sinoutskerke, die het in dat jaar verpachtte aan Marinis Brissaent, opgevolgd in 1659 door Geert Diericxs, die toen resideerde op Tôôhuus. Ook de scheidingsgrens van perceel 314 met 315 door een scheidulve is op deze opname goed zichtbaar. Dit perceel 315 lag verdeeld over de veldhoeken Hovendijke (1 Gemet 77 Roeden) en de Wiegenhoek (35 Roeden). In de overlopers van Nisse (Hovendijke) en Sinoutskerke (Wiegenhoek) komen we voor beide deelpercelen als eigenaar de Kerk van Nisse tegen. De eerste overeenkomende pachter van beide deelpercelen is Cornelis Draal's (Drawel) Wed. in 1659. Zijn opvolger in 1666 is Joos Marcusse van de hofstede 't Hoochuys, gevolgd in 1673 door Dierck Cornelisse. De van de grens met perceel 312, west – oost lopende scheidulve door perceel 314, geeft aan dat er in een later stadium ook nog veranderingen hebben plaatsgevonden.

Figuur 31. Toegangsdam en veedrinkput in perceel 236

Ook niet of nauwelijks meer zichtbare veranderingen, zoals het weghalen van toegangsdammen of het dempen van veedrinkputten. Nu is alleen nog de dam aan de Thijshoekseweg beschikbaar en de enige, grote drinkput aan de rand van perceel 313, plus hier en daar nog residuen van voormalige veedrinkputten (figuur 31, 32). De percelen van de Armen van Sinoutskerke (312), de Armen van Heinkenszand (deel 314) en de Kerk van Sinoutskerke (313) lagen alle drie aan het Feijtersweegje, en hadden gemeenschappelijk dat ze in 1702 dezelfde gebruiker Cornelis Laurisse Traas kregen, die gedurende 20 jaar (1699 – 1719) boerde op het boerderijtje in de hoek van de Noordweg en de Grote Dijk. Voor het deel van perceel 314 en 313 handhaafde hij het gebruik tot 1723, toen de pacht werd overgedragen aan Stoffel Gerardse de Leeuw. De opvolgende pachters van perceel 312 waren Geerart Dicxsse (1709 – 1723) en vanaf 1723 Foort Janse Dierse van 't Hoochuys. Het resterende deel van perceel 314 ligt zowel in Wiegenhoek als in Hovendijke (tabel 57 A en C, bijlage 1). De fam. Leeuwenburch had in de personen van Pieter en Adriaen Willemsz (Leeuwenburch) het stuk in Wiegenhoek (1 Gemet 48 Roeden) aanvankelijk alleen in pacht van Marinus Janss Mezonck (1596 – 1617). In 1617 gaat het eigendom en gebruik naar Pieter Janssen Leeuwenburch, gevolgd in 1624 door Claes Jansse Leeuwenburch (1624 – 1652). In 1652 is Claes Jansse Leeuwenburch blijikbaar overleden en gaat het eigendom naar *“Claes Janssen kinderen”* en het gebruik naar Jan Ingelse. Vanaf 1652 zijn pas de overlopers van Hovendijke beschikbaar en hier treffen we als eigenaar van het stuk weiland wat ten zuiden van perceel 313 ligt (1 Gemet 180 Roeden), dus direkt tegen de grens met de Wiegenhoek, Pieternelle Leeuwenburch aan en als gebruiker Jan Ingelse. Het feit dat zij één van Claes Jansse's kinderen was, wordt grotendeels bevestigd doordat de opvolgende eigenaren en gebruikers van de deelpercelen in Wiegenhoek en Hovendijke identiek zijn.

Figuur 32. Operationele veedrinkput (perceel 313) en rudimentair aanwezige put (perceel 314)

Het laatste deel van perceel 314 in Hovendijke (1 Gemet 48 Roeden) vinden we tussen het voorgaande (1 Gemet 180 Roeden) en perceel 315 van de Kerk van Nisse. Indien we de ontwikkeling van eigenaren en gebruikers van dit deelperceel weer spiegelen aan het deel van 35 Roeden voor perceel 314 in Wiegenhoek, treffen we ook hier grote overeenkomsten aan. Waarschijnlijk is ook dit deel van perceel 314 in de vroegste periode (1596 – 1652) in gebruik geweest bij de fam. Leeuwenburch. Zekerheid hierover hebben we echter niet doordat bij het stukje grond van 35 Roeden in Wiegenhoek, de registratie ten dele ontbreekt.

Figuur 33. Overzicht oppervlakte vergelijking delen perceel 236 over twee veldhoeken

Perceel	Overloper (Gem/Roeden)	Overloper (are's)	Kadaster (are's)	Veldhoek
312	1 Gemet 58 Roeden	46,8 are	46,0 are	Hovendijke
313	0 168	21,97	23,4	Hovendijke
314	1 48	45,5	209,44	Wiegenhoek
	0 35	4,6		Wiegenhoek
	0 190	24,9		Hovendijke
	1 180	62,8		Hovendijke
	1 48	45,5		Hovendijke
315	1 77	49,3	53,96	Hovendijke
	0 35	4,6		Wiegenhoek
Totaal	7 Gemet 239 Roeden	306,0 are	332,8 are	

De instellingen, Armen van Sinoutskerke (perceel 312), Armen van Heinkenszand (deel perceel 314), de Kerk van Sinoutskerke (perceel 313) en de Kerk van Nisse (perceel 315), streefden in de vroege periode doorgaans naar continuïteit door behoud van het onroerend goed, wat ook het geval was voor alle 4 de instellingen tot 1832. Pas in de kadastrale periode traden hier veranderingen op. De 4 delen van perceel 314 (35 Roeden en 1 Gemet 48 Roeden in Wiegenhoek, 1 Gemet 180 Roeden en 1 Gemet 48 Roeden in Hovendijke), die in handen waren van particuliere eigenaren, convergeren uiteindelijk in 1779/1780 naar 1 eigenaar, Cornelis Jakobusse Kloosterman, in 1808/1814 opgevolgd door Jan Hendrik Verschoor, heer van Nisse. De voorgangers hiervan waren boeren uit Sinoutskerke (fam. Leeuwenburch) of Nisse (Gerard Stoffels de Leeuw plus nakomelingen) voor de deelpercelen van 1 Gemet 48 Roeden (Wiegenhoek) en 1 Gemet 180 Roeden (Hovendijke) van perceel 314. De andere 2 delen van perceel 314 (35 Roeden in Wiegenhoek en 1 Gemet 48 Roeden in Hovendijke) waren in de vroege periode veelal in handen van grondbeleggers, vaak tevens bestuurders van de stad Goes (Pieter en Maria Ovesant (1596 – 1631), Willem van Verstapelen of Stabels (1631 – 1673), dijkgraaf Pieter van Campen (1673 – 1694), Johan Eversdijk (1694 – 1730) en tenslotte Boudewijn Verselewe (1730 – 1779).

Ook de ontwikkeling van de opvolgende gebruikers van delen van perceel 236, is van veel versnippering naar een vorm van vereniging verlopen. Zo komt het gebruik van 6 delen (tabel 57 A en C, bijlage 1) in 1673/1674 al samen bij Dierck Cornelisse (1673 – 1687), die opgevolgd wordt door Stoffel Gerardse de Leeuw (1687 – 1730) en Geert de Leeuw (1730 – 1759) (51). In 1723 krijgt Stoffel Gerardse de Leeuw ook de pacht in handen van perceel 313 en het naast liggende deel van perceel 314 (190 Roeden) langs het Feijtersweegje. Alleen perceel 312 heeft dan in de persoon van Foort Janse Dierse bij de Armen van Sinoutskerke nog een andere gebruiker.

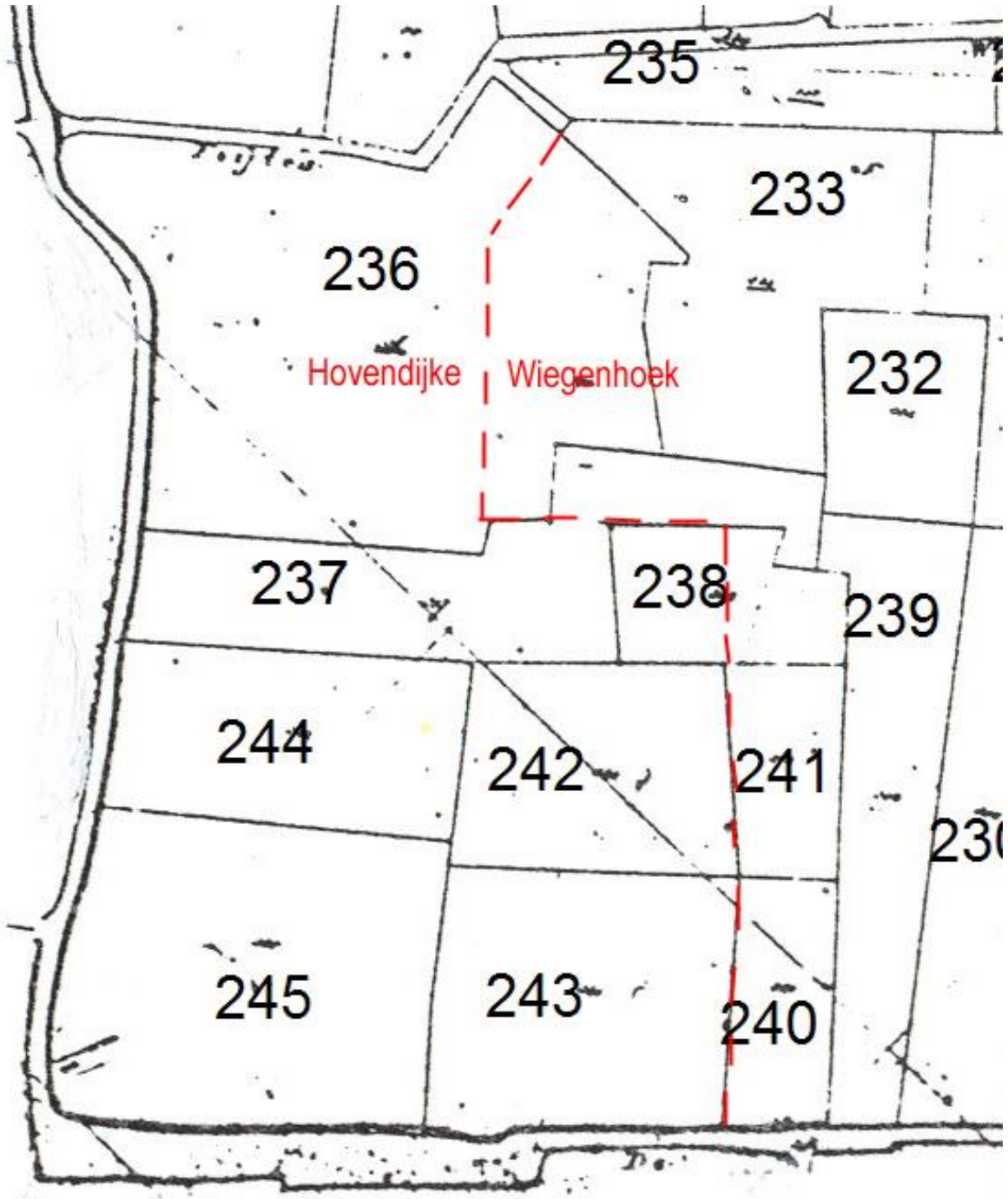
Zoals reeds gememoreerd vond 5 jaar na de instelling van het kadaster, in 1837 een opdeling plaats van perceel 236 in 4 delen, perceel 312, 313, 314 en 315. Doordat van de periode rond de opzet van het kadaster (1814 – 1854) de overlopers van de veldhoek Hovendijke ontbreken, kunnen we alleen aan de eerste kadastrale registratie in 1832 (OAT) zien, dat inmiddels de overdracht van het deelperceel van 190 Roeden, tussen perceel 312 en 313, van de Armen van Heinkenszand naar Jan Hendrik Verschoor, heer van Nisse heeft plaats gevonden. Dit deelperceeltje, onderdeel van perceel 314, werd in 1869 door de zoon Reinier Frans Verschoor, eveneens heer van Nisse (52), verkocht aan Pieter Jacobse Rijk (Perceel 236, bijlage 2). Pieter Jacobse Rijk was landbouwer te Ovezande en bleef actief in perceel 236, want in 1874 kocht hij van de lokale instellingen perceel 312 (Armen van Sinoutskerke) en 313 (Kerk van Sinoutskerke), die deze 2 percelen al eeuwen in hun bezit hadden. In de periode 1902 – 1958 kwamen de 3 percelen weer in handen van grondbeleggers, respectievelijk Martin Joseph Johan Stieger (1902 – 1913), grondeigenaar te Teteringen en Johannes Pilaar (1913 – 1958), notaris en rentmeester te Goes. Van 1958 – 1981 komen de 3 percelen tenslotte weer in boerenhanden met de overdracht naar de fam. de Winter, landbouwers te Heinkenszand.

Perceel 315 blijft tot 1940 eigendom van de Kerk van Nisse, wanneer het na een periode van bijna 350 jaar in particulier, boerenbezit komt (perceel 236, bijlage 2). Aanvankelijk werd het eigendom van Pieter Marinusz Mol (1940 – 1954), opgevolgd door Johannes Marinus Brouwer (1954 – 1976), beiden landbouwers te Nisse. Tenslotte kwam dit perceeltje weiland in het kader van de ruilverkaveling in bezit van de Stichting Beheer Landbouwgronden (SBL) (1976 – 1978) om uiteindelijk onder Staatsbosbeheer (1978 – 1981) deel uit te maken van het Ganzengebied.

9.6 Perceel 237, 238

Ook dit zijn zogenaamde grenspercelen, waar een deel ervan ligt in de Wiegenhoek en een deel in de veldhoek Hovendijke. De hoekgrens, tevens ambachtsgrens tussen Nisse en Sinoutskerke, loopt hier van zuidwest naar noord-oost door perceel 237 waardoor het noordelijke stuk van dit perceel (215 Roeden) in Wiegenhoek valt (bijlage 1, tabel 57). Het grootste deel (2 Gemet 165 Roeden) ligt echter in Hovendijke (figuur 34, fragment minuutplan).

Figuur 34. Fragment minuutplan rond perceel 237, 238

De hoekgrens volgt dan de noordgrens van perceel 138 tot ongeveer de helft, waarna hij recht omlaag gaat langs de percelen 241 en 240, daarbij perceel 138 praktisch doormidden snijdend, om tenslotte uit te komen op de Deeweg.

De situatie die we voor perceel 237 aantreffen op het minuutplan, komt niet overeen met de huidige situatie (zie de satellietopnamen) en ook in de vroege periode werd er van de beide stukken weiland in Wiegenhoek en Hovendijke geen eenduidig gebruik gemaakt door de baanders (tabel 57, bijlage 1). De kerk van Sinoutskerke was de gehele periode van 1596 – 1832 eigenaar van het deel in de Wiegenhoek, terwijl een aantal opvolgende, particuliere eigenaren het stuk in Hovendijke bezaten. Uit de tabel blijkt duidelijk dat ook de baanders van de 2 stukken weiland verschillend waren. Dit gaf met name voor de gebruikers van het deel in de Wiegehoek een probleem, omdat zij geen directe uitweg hadden. Hoewel in het deel van Hovendijke nog een veedrinkput intact is, zijn in het noordelijke stuk (Wiegenhoek) geen resten te vinden (figuur 35, 37).

Figuur 35. Veedrinkput in perceel 237

Bij het begin van de kadastrale periode blijkt dat de fam. van Stee, die waarschijnlijk al vanaf 1773 op perceel 237 boerde (zie tabel 57, bijlage 1), dit volledig in eigendom heeft. Het zijn na Cornelis Nicolaasse van Stee, zijn zoon Pieter van Stee (1821 – 1856) en zijn kleinzoon Nicolaas van Stee (1856 – 1886) die er dan de scepter zwaaien. Hierna breekt weer een periode aan (1886 – 1955), waarin grondbeleggers het eigendom van perceel 237 verwerven, wellicht geïnitieerd door de grote crisis in de landbouw eind 19^e eeuw. Het perceel blijft gedurende deze 70 jaar wel binnen dezelfde familie Buteux (perceel 237, 244, bijlage 2) tot het in 1955 weer in boerenhanden komt en dat ook zou blijven tot 1981.

Voor perceel 238 lagen sommige zaken nog complexer. Het deel in Hovendijke (zie figuur 34) kon alleen geïdentificeerd worden, door de oppervlakte te berekenen uit het verschil van het in de overlopers van Hovendijke geregistreerde totaal van 6 Gemeten 64,5 Roeden voor de percelen 242, 243 en 238, en de som van de eerste kadastrale opmeting (OAT) van perceel 242 en 243 (226,3 are). Het resultaat hiervan leidde tot een oppervlakte van perceel 238 in Hovendijke van 135 Roeden, samen met de 266 Roeden in Wiegenhoek een oppervlakte van 1 Gemet 101 Roeden ofwel 52,5 are. In onderstaande tabel zijn de oppervlakte gegevens van perceel 237 en 238 samengevat (figuur 36) (bijlage 1, tabel 57, 58).

Figuur 36. Overzicht van de oppervlakteverhoudingen in de percelen 237 en 238

Perceel	Veldhoek	Oppervlakte overloper (Gem/Roeden)	Oppervlakte overloper (are's)	Oppervlakte kadaster
237	Wiegenhoek	0 Gemet 215 Roeden	28,1 are	129 are
	Hovendijke	2 Gemet 165 Roeden	100,2 are	
238	Wiegenhoek	0 Gemet 266 Roeden	34,8 are	49,7 are
	Hovendijke	0 Gemet 135 Roeden	17,7 are	
Totaal		4 Gemet 181 Roeden	180,8 are	178,7 are

Van perceel 238 resteert thans nog de invlechting met het noordelijke deel van perceel 237 in de vorm van een scheidulve, die redelijk goed zichtbaar is op de satellietopnamen. Indien we de opstelling van eigenaren en baanders in de vroege periode nader analyseren, valt het op dat bij vergelijking van de Wiegenhoek en Hovendijke, voor bepaalde periodes zowel de eigenaren (1652 – 1808) als de baanders (1652 – 1723) met elkaar matchen (tabel 58 bijlage 1). Voor de kadastrale periode geldt, dat elkaar opvolgende landbouwers dit perceel steeds in eigendom hadden (perceel 238, 242, 243, bijlage 2), met als eerste Pieter van Stee (1821 – 1856), landbouwer te 's-Heer Arendskerke.

Figuur 37. De contouren van de veedrinkput in het hooiland van perceel 237

9.7 Perceel 242, 243, 244, 245

Bij de analyse van deze vier percelen in de veldhoek Hovendijke, over de vroege periode van 1652 – 1832, dienden eerst een aantal problemen te worden opgelost (bijlage 1, tabel 59, 60). Zo bleek het deel van Hovendijke van perceel 238 volledig geïntegreerd met perceel 242 en was perceel 245 in de periode 1652 – 1759 een stuk kleiner dan daarna. De percelen 242, 243 en 245 waren tot 1759 verdeeld in 5 deelpercelen, waarbij de oppervlakte van perceel 245 in totaal 241,5 Roeden kleiner was (31,5 are) dan de huidige grootte, wat ten gunste kwam van de grootte van perceel 242, 243. Tussen 1759 en 1773 vond een herverkaveling plaats, waarbij de percelen hun huidige grootte en indeling kregen. Perceel 242 + 243 kregen hierbij een oppervlakte van 6 Gemet 64,5 Roeden, dit was inclusief 135 Roeden voor het deel van perceel 238 wat in de veldhoek Hovendijke lag. Perceel 245 kreeg een oppervlakte van 4 Gemeten 252,5 Roeden, overeenkomend met 190 are (eerste kadastrale registratie was 188 are). In onderstaande tabel zijn de oppervlakte gegevens van de 4 percelen, van vòòr en na 1759 plus de referentie naar de eerste kadastrale registratie (1832), samengevat (figuur 38).

Figuur 38. Overzicht oppervlaktes percelen in 1759, 1773 en volgens kadaster (1832)

Perceel	Oppervlakte overloper 1759		Oppervlakte overloper 1773		Opp. kadaster
242	4 Gemet 115 Roeden	172,0 are	4 Gemet 115 Roeden	172,0 are	96,5 are
243	2 56	85,8	1 114,5	54,2	129,8
244	2 200	104,6	2 200	104,6	102,8
245	4 11	158,4	4 252,5	189,9	188,0
Totaal	13 82	520,8	13 82	520,8	517,1

Bij bovenstaande tabel dienen nog een paar kanttekeningen geplaatst te worden. Allereerst is conform de uitgevoerde berekening onder perceel 238, de oppervlakte van dit perceel (135 Roeden) afgetrokken van de geregistreerde 4 Gemet 250 Roeden voor perceel 242. Daarnaast moet opgemerkt worden dat de totaal oppervlakte van perceel 242 + 243 in 1773 (226,2 are) praktisch gelijk is aan de kadastrale meting (226,3 are). Dit in tegenstelling tot de situatie in 1759, toen de 2 percelen 242 en 243 nog 241,5 Roeden of 31,5 are groter waren ten koste van perceel 245. Overigens lag de scheiding tussen 242 en 243 in de vroege periode ongeveer

halverwege het latere perceel 243, dat in de kadastrale periode ongeveer van dezelfde orde van grootte was als perceel 242.

Bij het volgen van de eigenaren en baanders kunnen we alleen terugvallen op de vroege periode vanaf 1652, omdat hiervòòr de overlopers van Nisse met de gegevens van de veldhoek Hovendijke niet beschikbaar zijn. De ontwikkeling van opvolgende eigenaren en baanders, voor het toen veel grotere perceel 242 (4 Gemet 250 Roeden, inclusief perceel 238), verliep geheel congruent met een deel van perceel 245 (2 Gemet 143 Roeden). In de periode 1652 – 1759 waren de eigenaren van deze percelen veelal beleggers, wellicht met uitzondering van Job Cornelisse op 't Hof (tabel 59 en 60, bijlage 1). Ook de opvolgende baanders Pieter Coene (1652 – 1680), Adriaan de Winter (1695 – 1702) en Francois de Kok (1702 – 1723) waren in deze periode identiek. Dit maakte ook perceel 242 goed toegankelijk via dit noordelijke stuk van perceel 245, want de omringende deelpercelen (perceel 243 en de rest van perceel 245) hadden weer een totaal ander patroon van opvolgende eigenaren en baanders, die een vrije bereikbaarheid praktisch uitsloten. De bereikbaarheid van perceel 242 via 243 werd in principe al mogelijk vanaf 1745 toen Job Cornelisse op 't Hof alle 5 deelpercelen van perceel 242, 243 en 245 opkocht. Doordat er echter op de twee deelpercelen van perceel 243 andere pachters zaten dan op perceel 242, bleef de uitweg via 245 noodzakelijk (53). De vroege eigenaren van de 2 deelpercelen van 243 waren voor 1 Gemet 30 Roeden de Cruijs Broers in Goes (1652 – 1716) en voor 1 Gemet 26 Roeden, Jonker Dierck van de Werve (1652 – 1695) en Elisabeth & Catarina van Marcella (1695 – 1716). Hierna komen beide deelpercelen in handen van Cornelis Dirkse de Jonge (1716 – 1723), gevolgd door Francois Verhoef (1723 – 1745), die ze ook zelf bewerken. Het vroege eigendom van perceel 242 en een deel van perceel 245 (2 Gemet 143 Roeden) was in handen van Feijts Erfgenamen (1652 – 1674) en de fam. Gruiwaard (1674 – 1745). Het andere deel van perceel 245 was eigendom van Lauweris Westerwijck (1652 – 1695), opgevolgd door Adolph Westerwijck (1695 – 1745) tot het tenslotte ook in handen viel van Job Cornelisse op 't Hof. Na 1773 zien we een gescheiden eigendom van enerzijds de deelpercelen van 242 en 243 (Pieter Dekker, Aalbrecht de Jonge, Pieter van Stee) en anderzijds van de deelpercelen van 245 (Laurus de Winter, Jan en Jacob Goense). Hoewel perceel 242 en 243 al vanaf 1745 dezelfde eigenaar hebben, treffen we in beiden nog een veedrinkput aan (figuur 39).

Figuur 39. Veedrinkput in perceel 242 en 243

De grens tussen de twee percelen weerspiegelt in dit opzicht beter een verleden van meer dan 250 jaar : een bijna dichtgetrapte scheidulve (figuur 40).

In de kadastrale periode blijven de percelen 242 en 243 nog lange tijd eigendom van de fam. van Stee (1832 – 1893), landbouwers te 's-Heer Arendskerke. Hierna komen ze in bezit van de fam. de Baar (1893 – 1981), landbouwers te 's-Heerenhoek, zij houden de weilanden in eigendom tot het eind van de studieperiode in 1981 (perceel 238, 242, 243, bijlage 2). Jacob Goense, landbouwer te Heinkenszand, had de 2 deelpercelen van perceel 245 al in eigendom vanaf 1787 en zou dit 50 jaar vast houden (perceel 245, bijlage 2). Het perceel zou nog tot 1856 in de fam. Goense blijven (1837 – 1856), waarna Adriaan Pieterse Rijk, landman te Ovezande (1856 – 1877), Jan Januszoon Priem, landbouwer te Baarland (1877 – 1893), en Marinus Allemekinders, minderjarige te Hoedekenskerke (1893 – 1906) het in bezit hebben. Hierna breekt een lange periode aan waarin perceel 245 in handen komt van de fam. de Winter, landbouwers te Nisse (1906 – 1980), voordat het uiteindelijk bij Staatsbosbeheer in eigendom komt.

Figuur 40. Praktisch verdwenen grens tussen perceel 242 en 243 in de vorm van een scheidulve

De ontwikkeling van de opvolgende eigenaren en pachters, verliep voor perceel 244 geheel onafhankelijk van 242, 243 en 245. Ze valt echter niet los te zien van het verloop van perceel 237. Vanaf 1652 hadden perceel 237 en 244 nog verschillende eigenaren en pachters. Joos Marcusse van 't Hoochuys op de vliedberg had perceel 237 in eigendom en baande dit zelf ook (1652 – 1674). Neelken Jan Laurisse had perceel 244 in bezit (1652 – 1674) en verpachtte dit over deze periode aan verschillende boeren. Met de aankoop van beide percelen door Cornelis van der Maas in 1695 en de verpachting van beiden aan Claas Leinse, zijn de 2 percelen in feite één geheel geworden. Dit valt ook af te leiden uit de nog nauwelijks zichtbare perceelsgrens tussen perceel 237 en 244, een in ruim 300 jaar praktisch volledig dichtgegroeide scheidulve (figuur 41)

Figuur 41. Samengevoegde percelen 237 en 244 met in ieder nog een veedrinkput

Dank zij het feit dat beide percelen hooiland waren, is er nog enig contrast met de ca. tien meter ver strekkende scheidulve. De dam naar perceel 244 is ook de enige toegang naar de twee percelen. Het laatste wat nog duidelijk wijst op onafhankelijk gebruik van de twee percelen weiland, zijn de 2 veedrinkputten (zie figuur 37 en 41). Hiervan is degene in perceel 237 het meest operationeel, die in perceel 244 is volledig dichtgegroeid met riet en het vergt een behoorlijke inspanning om bij het water te komen.

Na Cornelis van der Maas en Claas Leinse (1695 – 1702), zijn Mattheus Verijser (1702 – 1709) en Jan Aalbrechtse Rijk (1709 – 1723) de eerste eigenerfde boeren die we tegenkomen op de gecombineerde percelen 237 en 244. Hierna neemt in 1773 Cornelis Nicolaasse van Stee bezit van de twee weilanden en vanaf 1821 Pieter van Stee (1821 – 1856), gevolgd door Nicolaas van Stee (1856 – 1886). Het verdere opvolgende eigendom verloopt conform de beschrijving van perceel 237.

10. Samenvatting en conclusies

Samenvattend zou men kunnen stellen dat het geslacht Leeuwenburch in de personen van Pieter Willemsz Leeuwenburch en Adriaen Willemsz Leeuwenburch, in de tweede helft van de 16^e eeuw op de *“Landhoeve Leeuwenburch”* te Sinoutskerke (perceel 183) zijn neergestreken. Pieter vormde een gezin en zijn broer Adriaen hielp hem op de boerderij. In 1596 heeft Pieter Willemsz Leeuwenburch, naast het graslandcomplex op de grens van de Kerkhoek en de Wiegenhoek (perceel 214 – 226), nog een aantal losliggende percelen grond in pacht. Zijn zoon Jan Piersz Leeuwenburch heeft dan echter al de aan de hoeve grenzende boomgaard (perceel 195) in eigendom en bewerking. Het eigendom van het uit 18 deelpercelen bestaande graslandcomplex (perceel 214 – 226) blijft gedurende de periode 1596 – 1832 volledig geconcentreerd op instellingen als de Kerk van Sinoutskerke, de Armen van Sinoutskerke en de Kerk van Goes. Slechts een tweetal percelen blijven uiteindelijk in handen van particulieren. Daarnaast is er gedurende de 17^e eeuw een vaste vorm van pachtoverdracht van het totale graslandcomplex aan dezelfde opvolgende boer. Bovendien blijkt er een verband te bestaan tussen de pacht van het graslandcomplex en het eigendom van de landhoeve op Sinoutskerke. Uit een aantal transacties in de Schepenakten van Sinoutskerke blijkt dat het tegelijkertijd overdragen van de pacht van het graslandcomplex en de verkoop van de boerderij door dezelfde persoon een consistent beeld te geven. Teruginterpolerend naar 1596 kunnen we nu concluderen dat de vroegste pachters van het graslandcomplex, waaronder ook de Leeuwenburch's, mogelijk ook de eigenaren waren van de landhoeve op Sinoutskerke. De parallellen tussen de pachters van het graslandcomplex en het eigendom en gebruik van het aan de landhoeve grenzende *“boogaerdeken”* op perceel 195, is een extra ondersteuning voor het eigendom van de landhoeve in de vroegste periode. Dit beeld zien we ook terug bij een aantal opvolgende pachters van het graslandcomplex en eigenaren van de landhoeve, zoals Jan Marinisse Jonge (1624 – 1652), Jacques Moerdijck (1652 – 1668) en Cornelis Moerman (1668 – 1680). Na 1680 verliezen de eigenaren van de landhoeve, de pacht over een deel van het graslandcomplex en het eigendom van het *“boogaerdeken”*. Op het eind van de periode van de registratie van de pachters in de overlopers, worden in 1725 ook de laatste percelen van het graslandcomplex aan anderen uitgegeven. De landhoeve Leeuwenburch is volgens de beschikbare koopakten nog tot na 1759 blijven bestaan.

Als we aannemen dat Jan Pierss Leeuwenburch ca. 1573 geboren is als zoon van Pieter Willemsz Leeuwenburch, was hij al op 23-jarige leeftijd een flinke pachtboer, met name in de Moolhoek. In de Kerkhoek, Wiegenhoek en Thijshoek lag altijd een kleiner deel van zijn landerijen. In totaal had Jan Pierss Leeuwenburch in 1596 ruim 57 Gemeten grond in pacht, waarvan 44 in de Moolhoek. Uit de aanhef van de overloper van Wiegenhoek in 1603 blijkt dat Jan Pierss Leeuwenburch inmiddels verhuisd is naar perceel 218: *“Wiegenhouck, ende begint van Oosten inne achter Jan Pierss Leeuwenburch's huijs”*. Perceel 218, in de volksmond bekend als *“d'Oôhe Stee”*, was toen kennelijk al bebouwd en om die reden niet belast met polder- en dijkslasten, waardoor het perceel in de overlopers ook niet geregistreerd staat. Alleen uit de indirecte vermelding in de aanhef van de overloper van Wiegenhoek, weten we dat *“d'Oôhe Stee”* toen bebouwd was. Hier, op de grens van de Kerkhoek en de Wiegenhoek schrijft Jan Pierss Leeuwenburch geschiedenis, immers zijn naam blijft door de opeenvolgende overlopers vanaf 1603 tot 1856, ruim 250 jaar verbonden met dit perceel. Hij heeft zich er waarschijnlijk gevestigd met zijn gezin, waar wellicht 2 zonen deel van uitmaakten, namelijk Pieter Janss en Claes Janss Leeuwenburch. In 1617 heeft hun vader Jan Pierss Leeuwenburch de totale hoeveelheid pachtgrond in de Wiegenhoek (21 Gemeten), Kerkhoek (7 Gemeten) en Moolhoek (33 Gemeten) weten op te voeren tot boven de 60 Gemeten. Hij is dan 44 jaar en zijn zoons zullen ongeveer 20-25 jaar oud geweest zijn. Jan Pierss Leeuwenburch is dan nog jong maar komt toch, waarschijnlijk tussen 1617 en 1624, ca. 50 jaar oud te overlijden. In de overlopers van 1624 van de 4 hoeken treffen we 42 Gemeten 150 Roeden land, alles in pacht bij Claes Janss Leeuwenburch, de enige erfopvolger van Jan Pierss Leeuwenburch.

Weer 14 jaar later in 1638, Claes Janss moet dan ongeveer 45 jaar oud geweest zijn, zijn het eigendom en gebruik plus de pachtgronden in de 4 hoeken nauwelijks verminderd. In 1652 is de hoeveelheid grond met nog 8 percelen met een totaaloppervlakte van ruim 13 Gemeten in eigendom van *“Claes Janss kinderen”*, wel sterk afgenomen. Kennelijk is Claes Janss Leeuwenburch ook niet ouder geworden dan 55-60 jaar en heeft de 4^e generatie Leeuwenburch nog wel een beperkte hoeveelheid grond in bezit, maar hebben zij het boeren in de Poel niet voortgezet. Het gebruik van alle eigendommen en vroegere pachtgronden is in 1652 voor het merendeel overgenomen door Jan Ingelssen. Zeven jaar later, in 1659 is er geen spoor meer te vinden van het geslacht Leeuwenburch in de overlopers van de Wiegenhoek, Thijshoek, Kerkhoek en Moolhoek, behalve de verbintenis

van de naam van Jan Piers Leeuwenburch met het startperceel van de Wiegenhoek en met perceel 218 in de Kerkhoek, “*d’Oôhe Stee*”, waar ooit zijn huis of boerderijtje stond.

Het deel van de Wiegenhoek, wat buiten het graslandcomplex van de Leeuwenburch's viel plus het areaal van de veldhoek Hovendijkje (perceel 227 t/m 245), had zo zijn eigen problemen om tot een historische rekonstruktie te komen. Allereerst werd het gebied doorsneden met de grens tussen de veldhoeken Wiegenhoek en Hovendijkje. De veldhoek Hovendijkje viel onder de ambachtsheerlijkheid van Nisse, waarvan niet alle overlopers meer beschikbaar waren. Met name ontbrak het stuk uit de periode 1596 – 1652 en de cruciale periode rond de opzet van het kadaster (1814 – 1854). Extra complicerend was dat ook een aantal individuele percelen (236, 237, 238) door deze grens gesplitst waren. Tenslotte maakte de opsplitsing van kadastrale percelen (1832) in meerdere, oude deelpercelen, het extra moeilijk om conclusies te trekken. In sommige gevallen (perceel 231, 233, 236) waren de nog (vaag) aanwezige perceelsgrenzen in de vorm van scheidulven van vòòr 1832, op de satellietopnamen een dankbare hulpbron.

Opvallend is dat, in tegenstelling tot de situatie binnen het graslandcomplex, hier in de vroege periode betrekkelijk weinig percelen in bezit van de instellingen zijn. Er was meer land in eigendom van de gegoede burgerij, de notabelen en bestuurders van Goes. Dit werd dan in het algemeen weer gepacht door de lokale of regionale boeren. Zo hadden Jan Piers Leeuwenburch en zijn opvolgers perceel 229 (deel), 230, 231 (deel), 233 (deel) en 314 (deel) in bewerking. De fam. Leeuwenburch had aanvankelijk het deel van perceel 314 (236) in de Wiegenhoek, alleen in pacht. In 1617 gaat het eigendom en gebruik echter naar Pieter Janssen Leeuwenburch, die het in 1624 weer overdraagt aan Claes Jansse Leeuwenburch (1624 – 1652). In 1652 is Claes Jansse Leeuwenburch blijkaar overleden en gaat het eigendom naar “*Claes Janssen kinderen*” en het gebruik naar Jan Ingelse. Aan de andere kant van de grens door perceel 236, treffen we in 1652, wanneer de overlopers van Hovendijkje beschikbaar zijn, als eigenaar van een stuk weiland, Pieternelle Leeuwenburch aan en als gebruiker Jan Ingelse. Het feit dat zij één van Claes Jansse's kinderen was, wordt grotendeels bevestigd doordat de opvolgende eigenaren en gebruikers van de deelpercelen in Wiegenhoek en Hovendijkje identiek zijn.

Gebleken is dat het Hovendijkse deel van perceel 238 in de vroege periode volledig geïntegreerd lag met perceel 242. Hierdoor kon uitsluitend door een verschilmeting tussen overlopers en kadaster, de oppervlakte van perceel 238 in de vroege periode berekend worden. Voor perceel 238 geldt dat bij vergelijking van de Wiegenhoek en Hovendijkje voor bepaalde periodes, zowel de eigenaren (1652 – 1808) als de baanders (1652 – 1723) met elkaar matchen. Indien we hier de opstelling van de baanders voor het deel van de Wiegenhoek (266 Roeden) in de periode 1596 – 1652 terug interpoleren voor het deel van Hovendijkje (135 Roeden), was de eerste bander van perceel 238, Pieter Willemsz (Leeuwenburch).

De 2 deelpercelen van perceel 243 werden gebaad door Jacques Moerdijck (1652 – 1668) en Cornelis Moerman (1668 – 1680), beiden van de landhoeve Leeuwenburch te Sinoutskerke. Wellicht waren de pachters vòòr 1652 dezelfde als in de reeks weergegeven voor het graslandcomplex, waar Moerdijck en Moerman ook deel van uitmaakten en heeft uiteindelijk de fam. Leeuwenburch ook perceel 243 in pacht gehad.

Ook in de kadastrale periode van 1832 – 1981 bleef het zwaartepunt van het eigendom van de 11 percelen in het grensgebied van de Kerkhoek en de Wiegenhoek, bij de kerkelijke en sociale instellingen liggen. De belangrijkste gebeurtenis was mogelijk wel de splitsing en herverdeling van 7 percelen, die gepaard ging met het toekennen van nieuwe perceelnummers, maar slechts minimale aanpassingen van de oppervlakten. Als we thans met behulp van Google Earth in Wiegenhoek en Kerkhoek focussen op de pachtgronden en de plek waar het huis van Jan Piers Leeuwenburch in 1603 stond, blijkt de perceelsindeling nog grotendeels dezelfde als op het minuutplan van het kadaster in 1832 en waarschijnlijk ook gelijk aan de situatie van 1603. Slechts 2 percelen (214, 217) blijven tot het eind van de periode in particuliere handen. Het onder de veldnaam d'Oôhe Stee bekende perceel 218, zien we bij de eerste kadastrale registratie terug als bouwland onder het eigendom van de Diaconie der Armen van Sinoutskerke. Het merendeel van de percelen van deze instelling was onbelast. Uit een tweetal transportakten blijkt dat dit perceel een “*vrije vroone*” was, die in 1739 geleverd werd aan de diaconie armen van Sijnoutskerke. Aannemelijk is dan ook dat perceel 218 reeds vanaf 1739 in bezit was van deze instelling en aan haar onbelaste status, ook haar ontbrekende registratie in de overlopers te danken heeft.

In tegenstelling tot het graslandcomplex, was het grootste deel van de rest van de Wiegenhoek en Hovendijke vanaf 1832 in particulier eigendom. Hoewel een aantal percelen aanvankelijk nog in handen was van grondbeleggers (jhr. Johan van Reygersberg Versluys, Jan Hendrik Verschoor, heer van Nisse), zijn het later veelal boeren die het eigendom verwerven. Wat wel opvalt is dat veel boeren uit de omliggende dorpen hier een perceel weiland hadden.

Bronnen en noten

1. Het verschil tussen percelen en deelpercelen wordt gebruikt voor respectievelijk de kadastrale periode vanaf 1832 en de registratie volgens de overlopers voor het tijdvak 1596 – 1856
2. Bedoeld zijn met name de registraties in de aanhef van de vroegste overlopers van de Wiegenhoek, het feit dat d'Oôhe Stee een werkelijke woonstee of hofstee is geweest, wordt bevestigd door de overlevering van boeren, die bij het ploegen en eggen van perceel 218 op funderingen stuitten en voortdurend stukken van stenen of puin naar boven werkten.
3. Bij bestudering van de percelen 208 t/m 216 in de Kerkhoek blijkt dat deze in de periode 1596 – 1744 allemaal door dezelfde opvolgende pachters van de hofsteden Poelzicht en 't Hooch Huys worden gepacht. Hierna blijven in het zuidwesten van de Kerkhoek volgens het minuutplan de percelen 214, 217, 218 en 219 over, voordat de overloper overspringt naar perceel 120, aan de andere kant van de watergang. Deze 4 percelen hebben een gezamenlijk oppervlak volgens het kadaster van 215,8 are. Voordat hij overspringt, zijn er in de overloper nog 3 percelen (2 G 28 R, 1 G 79 R en 1 G 140 R) met een omgerekend gezamenlijk oppervlak van 189,3 are onder te brengen. Het verschil in oppervlakte met het kadaster is 26,5 are, wat goed overeenkomt met de oppervlakte van perceel 218 volgens de OAT (25 are). Perceel 218 was in 1596 bebouwd en bewoond door Legier Aelbrechts en vanaf 1603 door Jan Pierss Leeuwenburch, die de andere 3 percelen dan pacht. In de OAT van 1832 staat perceel 218 geregistreerd als bouwland en is dan eigendom van de Diaconie Armen van Sinoutskerke.
4. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 181, 8 maart 1737, Ballieu Adriaan Swemer, als voogd van Pieter en Marinis Swemer, minderjarige kinderen van Cornelis Swemer, met Anthonij Swemer, leveren aan Foort Janse Dierse een vrije vroone in Wiegenhoek, Oost Jan Snoep de Jonge, Zuid de Herenweg (Deeweg), West het wegeling (wegeling tussen perceel 218 en 220, toegang gevend tot perceel 219), Noord de armen alhier (perceel 219), voor £ 17.5.0 per gemet, folio 181v, 5 juni 1739, schout Foort Janse Dierse levert aan de diaconie armen van Sijnoutskerke een wei in Wiegenhoek, Oost Jan Snoep de Jonge, Zuid de Herenweg, West het wegeling, Noord de kerk alhier, voor £ 20.0.0 per gemet. Ondanks het feit dat de oppervlakte hier niet vermeld wordt, maakt de ligging perceel 218 aannemelijk. Daarnaast is een *“vrije vroone”* die geleverd wordt aan de *“diaconie armen van Sijnoutskerke”* een bevestiging van de analyse onder ref. 3.
5. Gesommeerd zijn de percelen, exclusief perceel 218, die volgens de overlopers een totaal van 849,2 are, en volgens de OAT een totaal van 832,4 are opleveren, wat een verschil is van 2 %.
6. De naam d'Oôhe Stee wijst op een hoger liggend perceel, een hoge woonstee of hoogliggende hofstee, perceel 218 blijkt bij nadere inspectie ca. 1 meter hoger te liggen dan naburige percelen. Het hierachter liggende perceel 219 ligt op dezelfde hoogte en is wellicht een bij de boerderij behorende middeleeuwse boomgaard geweest, die hierdoor ontkomen is aan de moertering.
7. J.W. Minnaard, Ontwikkeling percelen in de Moolhoek te Sinoutskerke, Historisch Jaarboek voor Zuid- en Noord-Beveland, no. 16, 1990, p. 47 – 64. Gezien de ligging van de percelen pachtgrond, ligt de veronderstelling voor de hand dat Jan Pierss Leeuwenburch de eigenaar of pachter van het oude Poelzicht op perceel B-94 is geweest. Op het perceeltje van 161 Roeden staan echter in de vroegste periode als eigenaar en baander vermeld Heyndric Janss Maes ' Hoff (1596 – 1617), Dierick Matthijssen's Hoff (1617 – 1638), Jan Cornelisse Jonge's Hoff (1638 – 1659), Cornelis Jansse Jonge zijn hoff (1659 – 1666), waarna Marinis Janssen Valcke de boerderij overneemt
8. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 53, 24 april 1677, Cornelis Jans Moerman levert aan Jacques Hoogentoren een boomgaard van 1 Gemet 132 Roeden voor 400 Carolus guldens, Oost de Herenweg, Zuid het wegeling, West de armen van Goes, Noord de koper
9. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 67v, 27 februari 1683, Jacob Verhelle als mede erfgenaam van Jacques Hoogentoren, namens de erfgenamen, levert aan Cornelis Bosdijck een *“boogaerdeken”* in Kerkhoek voor £ 43.11, Oost aan de Herenweg, Zuid het wegeling, West de armen in Goes, Noord Christiaan Halfmaerte, idem folio 68, 6 maart 1683, Christiaan Christiaense Halfmaerte levert aan Cornelis Bosdijck *“een partie erve met een ovenkeet daerop gelegen anecx de boomgaard van de voorzeide Bosdijck”* voor £ 5, Oost de verkoper, Zuid de Herenweg, West en Noord de koper, het afstoten van de boomgaard en de verkoop van een deel van het erf zijn de eerste tekenen van verval van de landhoeve Leeuwenburch
10. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 35, 18 februari 1668, Jacob Janse Moerdijck voor de helft en Jan Jacobs en Arenout Jacobs Moerdijck en Arijas Lindertse, getrouwd met Janneke Jacobs Moerdijck, ieder voor 1/3 deel in de andere helft, leveren aan Cornelis Janse Moerman een landhoeve op ambachtsheren vroone, Oost de Herenweg, Zuid en West de koper, Noord het dorp, met een schuur, boomgaard, zaailand, wei, voor £ 350, Marquis Tobiasse Brix is borg

11. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 63v, 26 mei 1680, Lucas van Beijselaar namens de erfgenamen van Jacques Hoogentoren als kopers bij decreet voor kapitaal en verlopen interest van de hoeve die van Cornelis Janse Moerman is geweest, levert aan Christiaan Christiaanse Halfmaarte een hoeve op ambachtsheren vroone aan de ring van het dorp, Oost de Herenweg, Zuid de voornoemde weduwe en erfgenamen van de boomgaard, West het hof van het armhuis, ambachtsheren vroone, Noord het dorp of Herenpleijn, met een ambachtsheren vroone waar een oude schuur heeft gestaan, Oost de koper, Zuid de boomgaard voornoemd, West het armenhuis, Noord het dorp of Herenpleijn, alles voor £ 80. Jacob Corstiaens en Huijbrecht Jacobsse Meule zijn borgen.
12. Paul Harthoorn, Stoelendans met land, de Spuije, tijdschrift van de Heemkundige Kring de Bevelanden, aflevering 75, 95 – 110, winter 2008
13. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 71, 30 september 1684, Christiaan Christiaens Halfmeerte levert aan Huijbrecht Jacobsse Meule een huis in de ring van het dorp op ambachtsheren vroone voor £ 26, Oost het dorp of Herenplein, Zuid de Herenweg, West Cornelis Bosdijck, Noord de ambachtsheren vroone
14. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 73, 22 februari 1687, Huijbrecht Jacobse Meule levert aan Dijnjenis Janse Huijsman een huis in de ring van het dorp voor £ 29, Oost het dorp- of Heerenplein, Zuid de Herenweg, West Cornelis Boschdijck, Noord de ambachtsheren vroone
15. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 123, 13 april 1709, Dingenis Huijsman levert aan Dignus Noordhoek een hoeve aan de ring van het dorp op ambachtsheren vroone met de ambachtsheren vroone *“annex daar de oude schuire op plach te staan”* voor £ 30.10.6, Oost het dorpsplein, Zuid de Herenweg, West dhr. Johannes Bosdijck, Noord de armen huizen alhier
16. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 134, 18 april 1711, Dingenis Janse Noordhouk levert aan Jan Dignisse Huijsman een hoeve in de ring van het dorp op ambachtsheren vroone, met de grond waar de oude schuur op stond voor £ 47, Oost het dorpsplein, Zuid de Herenweg, West dhr. Johannes Bosdijck, Noord de armenhuizen alhier
17. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 144, 14 april 1714, Jan Dingenisse Huijsman levert aan Pieter Christiaanse Hector een hoeve op ambachtsheren vroone met een ambachtsheren vroone *“daar de oude schuire op plach te staen”*, alles Oost het dorpsplein, Zuid de Herenweg, West dhr. Johannes Bosdijck, Noord de armen alhier, voor £ 32, nu £ 5 en jaarlijks £ 4. Isaaq Paardekooper is borg. Jan Dingenisse Huisman verklaart de paabrief van £ 14.15.9 verkocht te hebben aan zijn broer Hubrecht Dingenisse Huisman, 3 december 1715
18. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 163v, 23 november 1725, Pieter Christiaanse Hector levert aan Cornelis Janse de Smit een hoeve op ambachtsheren vroone voor £ 29, Oost en Zuid de Herenweg, West de wees van Geeraerd Dierkse, Noord de kerk alhier
19. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 175v, 6 augustus 1735, Cornelis Janse Smit levert aan Mr. Cornelis Forse een huis en schuur op ambachtsheren vroone voor £ 25, Oost het dorp, Zuid de Herenweg, West de wees van Geerhard Dirkse, Noord de armen alhier
20. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 175v, 6 augustus 1735, Cornelis Foortse levert aan schout Foort Janse Dierkse voornoemd huis en schuur voor £ 4
21. RAZE 3501, Schepenacten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 176, 6 augustus 1735, Schout Foort Janse Dierse levert aan Joos Maarsman het voornoemde huis voor £ 9.10.6, nu £ 3, jaarlijks £ 3
22. RAZE 3502, Schepenacten van Sinoutskerke, 1739 – 1803, folio 9v, 3 maart 1741, Joos Mersman levert aan Pieter Heindrikse Kockuit een huys staande op ambagtsheeren vroone aan de suijd sijden van het dorp, Oost den Heerenwegt, Zuid Joos Mersman, West en Noord het Kerkhof, als mede nogh een vroone in Kerkhoek daar het vorige hoeve van Joos Mersman heeft gestaan, Oost de wegt, Zuid het Weeshuis in Goes, West Hendrik Frederik de Loos, Noord de wegt, voor £ 11.0.0 vls
23. RAZE 3502, Schepenacten van Sinoutskerke, 1739 – 1803, folio 65v, 19 januari 1759, Marinis van Steveninck, schout, gesteld in den boedel van Pieter Kokuijt Wed. levert aan Frans Bouwense een woonhuys, staande aan den ring van het Kerkhof van Sinoutskerke, Oost, Zuid en West het dorpspleijn, Noord het kerkhof, nog een vroone, Oost de wegt, Zuid Pieter Vaardegem, West Magdalena de Loos, Noord de wegt, voor £ 0-10-0 de twee portien
24. J.W. Minnaard, De hofstede 't Hooch Huys op de vliedberg bij Sinoutskerke, de Spuije, tijdschrift van de Heemkundige Kring de Bevelanden, aflevering 76, 12 – 23, voorjaar 2009
25. Overlopers van de ambachtsheerlijkheid Sinoutskerke van 1596 – 1856, nrs. 426 en 427, Archief Waterschap Zuid- en Noord Beveland te Goes, overlopers Kerkhoek 1596 – 1716, volgnummer 67

26. Paul Harthoorn, persoonlijke correspondentie, 19 augustus 2007, men zou één en ander enigszins aannemelijk kunnen maken, door Pieter Willemsz en Adriaen Willemsz in te passen in de 8e generatie Leeuwenburg van de genealogie Leeuwenburg, die in 1325 begint met de 1e generatie. De 7e generatie begint met Willem Cornelissen Leeuwenburg, geboren in 1525 en boer in Ridderkerk. Hij trouwde met NN in 1550 en volgens de genealogie werd hieruit in 1554 als enig kind Pleun Willemsz Leeuwenburgh geboren. Pleun Willemsz en zijn vader werden genoemd naar de boerderij die zij hadden overgenomen van een Leeuwenburg, die uit een Utrechts geslacht stamde. Een neef van Willem Cornelissen Leeuwenburg, Cornelis Adriaens de Jonge Leeuwenburg, werd geboren in 1540 te Ridderkerk en was eveneens boer van beroep. Hij was sedert 1570 boer op de hofstede Den Leeuwenborch in de Nieuw-Reijerwaard, waaraan hij en zijn nakomelingen de familienaam te danken hebben. Men zou Pieter Willemsz en Adriaen Willemsz nu eenvoudig kunnen inpassen als 2 oudere broers van Pleun Willemsz Leeuwenburgh, die bijvoorbeeld in 1551 en 1552 in Ridderkerk geboren zijn en later vertrokken naar de Poel om in Sinoutskerke neer te strijken. Pieter Willemsz Leeuwenburch moet dan op 22-jarige leeftijd getrouwd zijn, waaruit in 1573 Jan Pierss Leeuwenburch geboren werd. Deze laatste was in 1596 op 23-jarige leeftijd als aankomend boer op Sinoutskerke wellicht nog thuis bij zijn ouders op de landhoeve Leeuwenburch. Tussen 1596 en 1603 zou hij trouwen en zijn intrek nemen in het boerderijtje op D'ôdhe Stee. Adriaen Willemsz Leeuwenburch heeft toen mogelijk de landhoeve Leeuwenburch nog voortgezet.
27. Dienst van het Kadaster en de Openbare Registers, Middelburg, Gemeente 's-Heer Abtskerke, Sectie D, Sinoutskerke, Veldwerken, nummer 1, Omnibus 1835 – 1880, dienstjaar 1837
28. Dienst van het Kadaster en de Openbare Registers, Middelburg, Gemeente 's-Heer Abtskerke, Sectie D, Sinoutskerke, hulpkaart nr. 8, 30 september 1837
29. Dienst van het Kadaster en de Openbare Registers, Middelburg, Gemeente 's-Heer Abtskerke, Sectie D, Sinoutskerke, Veldwerken, schets nr. 11, Omnibus 1835 – 1880, rondreis mei 1845, dienstjaar 1846
30. Dienst van het Kadaster en de Openbare Registers, Middelburg, Gemeente 's-Heer Abtskerke, Sectie D, Sinoutskerke, hulpkaart nr. 4, 15 mei 1845
31. J.W. Minnaard, Twaalf Generaties Minnaard op Zuid-Beveland, nummer 4, Poelzicht, de geschiedenis van een boerderij in de Poel en zijn bewoners, 20 november 1990, vanuit de eerste bevolkingsregisters en doop- en trouwboeken is bekend dat Marinus Everse een zoon was van Jacques Everse, die als eerste generatie op de hofstede Poelzicht boerde. Toen Jacques Everse in 1820 kwam te overlijden, nam zijn zoon Marinus, geboren op Poelzicht op 12 september 1796, de boerderij over. Uit zijn huwelijk met Logiera de Vos werd op 24 november 1823 Willemina Everse geboren, die na de dood van haar vader op 8 mei 1844 samen met haar man Joos op 't Hof de boerderij verder zou voortzetten tot deze op 16 mei 1855 onder de slopershamer valt.
32. In het studiegebied treffen we onder het eigendom van de Diaconie Armen van Sinoutskerke, naast perceel 218 de volgende percelen aan, die in 1832 allen onbelast blijken te zijn : 160 (rietveld), 161 (bouwland), 178 (tuin), 179 (huis en erf), 180 (tuin), 181 (kerk), 182 (kerkhof), 190 (huis en erf).
33. RAZE 3501, Schepenakten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 55v, 11 december 1677
Dagh van levering gehouden den 11 december 1677 ter presentie van dhr. Schoudt Geert Dierckssen, Marinis Pieterse Verschuïjle, Cornelis Jansse Moerman, Huijbreght Jacobsse Meule, Marinis Jansse Valcke, Pieter Robbreghtsse, Jacob Pietersse de Coninck en Jan Reijniersse als schepenen.
Ten selfden dage compareerde voor schepenen dhr. Anthonij Smittegelt, mede erfgenaam voor 1/15 part van Geeraart Adriaanse Kelle en als procuratie hebbende van Cornelis Adriaanse Kelle voor 1/5 part, alsmede voor deselve van Jochim Adriaanse Kelle voor 1/5 part, alsmede van kinderen van Bastiaan Caardeman voor 1/5 part en alsmede van kinderen van Jan Claasse Cousemaker voor 1/5 part, alsmede van Cornelis Huijge Craijenkeijn voor 1/5 part, als erfgenamen ab intestato van Geeraart Adriaanse Kelle en hij comparant heeft geleverd in gebaane vierschare en alle behoorlijke solemniteit deser paroghie naar drij sondaghsche geboden, aan Cornelis Bastiaanse van der Maas een parthie weije groot 4 Gemet 51 Roeden, nogh aldaar noort aan 1 Gemet 183 Roeden, samen 5 Gemet 234 Roeden, gelegen binnen deser heerlijkheit in Wiegenhoek, b.d.g. oost Joos Marcussens Weese (perceel 227) met capiteijn princes erfgenamen (perceel 226), zijdt den heeren weght (Deeweg), west dhr. Jacob van Golsteijn (perceel 229, westelijk deel) met den cooper, noort Capiteijn princes erfgenamen (perceel 223), dese weije is verkogt voor £ 43 – 10 – 4 per Gemet op de voorgaande condities
34. RAZE 3501, Schepenakten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 151, 4 januari 1716
Rentmeester Dignus Cooman namens juffr. Catharina van Golsteijn levert aan dijkgraaf Cornelis van der Maas 1 Gemet 127 Roeden wei (deel perceel 229) in de Wiegenhoek, oost Cornelis en Gillis Hoogerheijde, zuid de Herenweg, west de kerk alhier, noord de koper, voor £ 21-5-0 per gemet.

35. RAZE 3501, Schepenakten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 163, 16 februari 1725
Secretaris Abraham de Vos, procuratie hebbend van Gillis Hoogerheijde levert aan schout Cornelis van der Maes een wei in Wiegenhoek, groot 5 Gemet 234 Roeden (perceel 228 van 4 Gemet 51 Roeden + deel perceel 229 van 1 Gemet 183 Roeden), oost Adolf Westervijk, zuid de Herenweg, west de koper, noord Marijnus Lorse, voor £ 90.
36. Jhr. Mr. Johan van Reigersberg Versluys, heer van Poppekerke, werd in 1801 te Middelburg geboren uit Jhr. Mr. Marinus Emanuel Cornelis Versluys, geboren te Hulst in 1752 en gehuwd te Middelburg in 1794 met Jkvr. Maria Petronella van den Brande, vrouwe van Couwerve, Gapinge en Nieuwland (1766 – 1825). Deze laatste was een kleindochter van Johan Pieter van den Brande en Maria van Reigersberg. Johan van Reigersberg Versluys kreeg de naam van zijn overgrootmoeder bij zijn geboorte en huwde in 1826 Suzanna Maria de Haze Bomme (1800 – 1890), het echtpaar kreeg 9 zonen en 5 dochters, allen geboren te Middelburg. Marinus Versluys en zijn kinderen werden in 1819 in de adelstand verheven.
37. Jacobus de Jager overlijdt in 1924 op 81-jarige leeftijd te Nieuw- en St. Joosland, waarna de 3 percelen verdeeld worden onder zijn wed. Sara Vleugel voor 7/9 deel, zijn zoon Gillis de Jager, predikant te Putten voor 1/9 deel en zijn dochter Neeltje Pieterella de Jager, gehuwd met Samuel Wisse, landbouwer te Nieuw- en St. Joosland, eveneens voor 1/9 deel. Gillis de Jager krijgt het levenslang vruchtgebruik. In 1932 worden de 3 percelen overgeschreven op zijn naam, nog 10 jaar voor de dood van zijn moeder in 1942 op 93-jarige leeftijd. Gillis de Jager zou in 1949 op 73-jarige leeftijd te Ermelo overlijden.
38. Abraham Jacobus de Voldere werd geboren te Retranchement, huwde op 8 december 1921, 27 jaar oud, onderwijzer, met Catharina Magdalena Jung, geboren te Amsterdam, 32 jaar, gymnastiek onderwijzeres. Later werden de 3 percelen verdeeld onder zijn erfgenamen, de wed. Catharina Magdalena Jung voor 2/3 deel, zijn zoon Jacobus de Voldere, chirurg te Heerenveen voor 1/6 deel en zijn zoon Abraham Jacob de Voldere, oogarts te Zaandam, eveneens voor 1/6 deel.
39. RAZE 3501, Schepenakten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 23, 4 juli 1663, Rokus Piers (Versoquis Pietersz) voor 1/2, Joos Sluppe voor 1/4, Blaes Cornelisse voor 1/4, leveren aan Geeraert Diericxss een wei, groot 1 Gemet 74 Roeden in de Wiegenhoek (perceel 233, zuid-westelijk deel), oost de armen, zuid Albertus Feijts wed., west Geeraert Stoffels, noord de verkopers, nog een wei, groot 4 Gemet 107 Roeden (perceel 233, noordelijk deel + perceel 231, noordelijk deel) voor £ 63
40. RAZE 3501, Schepenakten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 34, 28 mei 1667, Johannes van de Leeuw namens Machiel Oostdijck, levert aan Pieter Crijnse Somerssee ten profijte van de wezen van Abraham Losiers (Philittina Lecijers), een weiland in de Wiegenhoek, groot 1 Gemet 229 Roeden (perceel 231, zuid-oostelijk deel), oost Geeraert Kelle, zuid de kerk, west het wegeling, noord Cornelis Bastiaanse van der Maas voor £ 28 per gemet.
41. RAZE 3501, Schepenakten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 115v, 23 februari 1704, Gillis Udemans, procuratie hebbend van Pieter Suijdhoff en Arnout Leendertse, procuratie hebbend van Matthijs Verijser filius Johannes, levert aan Geert Dirxse namens Cornelis Jacobse van der Maas, een wei in Wiegenhoek, groot 1 Gemet 74 Roeden (perceel 233, zuid-westelijk deel), oost de armen van 's-Heer Arendskerke, zuid de kinderen van dhr. Gruiwaart, west Stoffel Geerse de Leeuw, noord de kerk alhier, nog 4 Gemet 107 Roeden (perceel 233, noordelijk deel + perceel 231, noordelijk deel), oost de kerk Goes, zuid de armen van 's-Heer Arendskerke, west de kerk alhier, noord de kerk van Nisse, voor £ 6 per Gemet.
42. RAZE 3501, Schepenakten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 117v, 7 februari 1705, Pieter Zuijthoff en Jacob Bouwense als sequestors in de boedel van Johannes Verschuur en zijn vrouw Jacoba Verbergh leveren aan Cornelis van der Maas 1 Gemet 229 Roeden weiland (perceel 231, zuid-oostelijk deel) in Wiegenhoek, oost de erfgenamen van Adriaan Hoogerheide, zuid de kerk alhier, west de armen van 's-Heer Arendskerke, noord de koper, voor £ 10-5-0
43. RAZE 3501, Schepenakten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 37v, 2 november 1669, Jan Diericxs Hengstman levert aan Antonij Marijnisse van Oostee, *“een partie weijlant groot achtervolgens den overloper 1 Gemet 155 Roeden, gelegen binnen deser Prochie in Wiegenhoek, b.d.g. oost aen den Armen 's-Heer Arendskerke, suijt de Heerenweegt, west de comparant, noort Seijts Wed., idem aldaer een partije, groot 1 Gemet 163 Roeden, b.d.g. oost aen den comparant, west Albertus Seijts Wed., noort idem, dese twee partijen sijn 't samen groot 3 Gemet 18 Roeden, den coop is £ 33 per gemet”*, folio 66v, 21 maart 1682, Jacob Cornelisse Boonman, Marijnus Cornelisse Boonman voor zichzelf en procuratie hebbend van de wezen van Meerten Cornelisse Boonman, Huijbrecht Cornelisse Boonman, Quirijn Adriaense, getrouwd met Adriaentje Cornelisse Boonman als erfgenamen van ab intestato van Jacobmijntje Boonman elk voor 1/5 part, leveren aan Marijnus Cornelisse Boonman, weiland 1 G 155 R

- (perceel 240) en 1 G 163 R (perceel 241) in de Wiegenhoek, Oost de kerk van 's-Heer Arendskerke, Zuid de Herenweg, West en Noord de wed. van Aelbrecht Seijt voor £ 28.10 per gemet
44. RAZE 3501, Schepenakten van Sinoutskerke, 1660 – 1739, folio 139, 28 januari 1713, Cornelis de Vrient, armmeester van 's-Heer Arendskerke, procuratie hebbend van de ambachtsheren, leveren aan Cornelis Jac. van der Maes 3 G 231 R (perceel 232 + 239), Oost de koper, Zuid de weg, West de kinderen van Maarten Boonman, Noord de koper, voor £ 80
 45. Overlopers, Sinoutskerke, Wiegenhoek, 1596 en 1673, volgnummers 25 en 26
 46. Hulpkaart 7, Sectie D, gemeente 's-Heer Abtskerke, 30 april 1874
 47. De auteur heeft hier als zoon van de landbouwer Cornelis Minnaard, die het land in pacht had van de kerk, eind jaren '50 zijn eerste stappen gezet op agrarisch gebied. In herinnering ligt nog dat perceel 345 bezaaid was met vlas, welk veldje van 36,8 are met de hand getrokken werd. Op perceel 346 waren toen uien gezaaid, die gewied moesten worden van het onkruid en tenslotte eind juli, begin augustus met de hand getrokken
 48. Omnibus 1835 – 1880, blad 3, Sectie D, perceel 236, september 1837;
 49. Hulpkaart nr. 2 (8), Sectie D, 's-Heer Abtskerke, percelen 67, 118, 120, 220, 236, splitsing op schriftelijk verzoek, opgemaakt en deugdelijk verklaart te Goes door de landmeter L. Paardekooper op 30 september 1837
 50. Met de studie aan perceel 236 steken we de grens over van de Wiegenhoek (Sinoutskerke) naar de veldhoek Hovendijke, die bij de ambachtsheerlijkheid van Nisse hoorde. Hiervan was maar een beperkte hoeveelheid overlopers beschikbaar, waarbij met name de periode 1596 – 1652 en de cruciale periode rond het ontstaan van het kadaster (1814 – 1854) ontbreken
 51. Dierck Cornelisse was via zijn zus Aefken Cornelisse, gehuwd met Geeraert Stoffelse de Leeuw, een oom van hun zoon, Stoffel Gerardse de Leeuw. Zijn vader Cornelis Diericxs was een broer van Geeraert Diericxs, die de hofstede Tôôhuus bezat en vele jaren schout van Sinoutskerke was. Zijn dochter Maria Geerse (Remstee) huwde op 11 mei 1684 met bovengenoemde Stoffel Gerardse de Leeuw, zie ook de genealogie Heijndricxs – Diericxs in hoofdstuk 3
 52. Reinier Frans Verschoor wordt in 1800 te Goes geboren, hij treed op 30 augustus 1825, 1^e luitenant van de 3^e batterij artillerie, 25 jaar, te Nisse in het huwelijk met Susanna Gerarda Cornelia Metroz, geb. te 's-Gravenhage, 27 jaar oud, ouders bruidegom Jan Hendrik Verschoor van Nisse, lid vergadering Staten van Zeeland, en Cornelia Wernerina Spijker, ouders bruid Jean Francois Anthoijne Metroz, kolonel, en Cornelia Anna van Westreenen, op 23 mei 1831 wordt te Nisse hun zoon Reinier Jan geboren, zijn vader is dan 31 jaar en van beroep 1^e luitenant, de moeder is Susanna Gerarda Cornelia Metrôt en de ouders wonen dan te Vlissingen
 53. De 2 deelpercelen van 243 werden gebaad door Jacques Moerdijck (1652 – 1668) en Cornelis Moerman (1668 – 1680), beiden van de landhoeve Leeuwenburch te Sinoutskerke. Wellicht waren de pachters vòòr 1652 dezelfde in de reeks waar Moerdijck en Moerman deel van uitmaakten, weergegeven in figuur 10 en heeft uiteindelijk de fam. Leeuwenburch ook perceel 243 in pacht gehad